

અર્થાત—મુનિરાજેનાં દર્શન પુણ્યની
 વૃદ્ધિ કરનાર અને પાપથી બચાવનાર છે,
 તેથી મુનિરાજેને જંગમ તીર્થરૂપ કહેલા છે.
 અને સ્થાવરતીર્થતો જે ત્યાં જાય તેને કોઈ
 કાળે પોતાની શુભભાવનાને લીધે ફળે છે.
 અને સાધુ-મુનિરાજનો પરિચય-સમાગમ
 કે દર્શન જે થાય છે તે તો બવિલ્લોને
 પરમપૂજ્ય શ્રીકેશીકુમાર ગણધરદેવે જેમ
 પાપી પરદેશી રાજાને તારેલ છે તેમ જલ્દી
 પાપથી બચાવી સન્માર્ગમાં સ્થાપન કરે છે,
 તેથીજ જંગમતીર્થરૂપ મુનિરાજે અને
 તેમની પવિત્રવાણી પણ પરમ ઉપકારી છે.
 આવા પ્રકારના ઉપકારના કારણને લઈને
 પૂર્વાચાર્યોએ બનાવેલા અનેક પ્રકરણરત્નો
 વિદ્યમાન છે. તેમાંથી જે જે વર્તમાન કાળમાં
 લોકોને વિશેષ લાભકારી થાય તેવા

તેથી પ્રકરણરત્નો તથા સ્ત્રી આ મન્યમાં
 એકા કરવામાં આવેલા છે. આ મન્યમાં
 ૧૪ સ્વાધ્યાયપ્રકરણરત્નોનો સંગ્રહ કરેલ
 છે, અને તેના કતી સમર્થ આચાર્યદેવ પરમ-
 શુભ શ્રીગીતાગમ જાણારત્રોપ-કારક સુગ્રામધાન
 શ્રીમતામધુરીય મુદ્ધતપાગમ્ભ નાયક શ્રીપા-
 ત્થંચંદ્રસૂરીચરણ મદાશાળ છે. તેઓશ્રીએ
 આગમ સિધાન્તમાંથી ઉદ્ધરી ચારરૂપે સરસ
 શુભરાત્રી જાપામાં રચેલા છે, જેથી સર્વભવ્યા-
 ત્માઓને ઉપયોગી થાય અને પ્રાકૃત-સંસ્કૃત
 જાપાના અમળુ તેમજ સામાન્યજ્ઞાનજાણાઓ
 પણ સુખેથી દુઃખમાં શ્રી સૂત્રનો પરમાર્થ
 સમજી શકે અને પોતાનું આત્મકલિત કરી શકે
 આવા હેતુથી રચાએલા છે. તેથી આ સ્વાધ્યાય
 પ્રકરણરત્નો સ્વાધ્યાય કરવા લાયક છે. આ
 ગ્રંથમાં પ્રથમ સ્વાધ્યાયપ્રકરણરત્ન (સંતોષ

જાત્રીથી / છે, તે એવાજ કેાઈ કારણ નિમિત્તને
 લઈને શાહ શીવરાજ મોહન નામના આવકને
 હરંશીને તેને પ્રતિષ્ઠાપ કરવા માટે તેમજ
 વિવેક જ્ઞાનની જાગૃતિયાય અને તેનો આત્મા
 મોહનીયકર્મની વિટંબનાઓથી બચે, તે
 માટે સ્વયંમાં આવેલ છે. તે બીના સ્વયંવિતા
 શ્રી સૂરિષ પોતે આજ સ્વાધ્યાયની ગાથા
 ૩૦મીમાં આ પ્રમાણે જણાવે છે:-

“ઈમ સાંભલ આવક શિવરાજ,
 મોહન લલિએ શિવનો રાજ;
 કેહનો ધન કેહનો પરિવાર,
 એ સવિ લયા અનાંતિવાર. ૩૦”

આ સ્વાધ્યાયમાં પ્રતિષ્ઠાપન કરવા યોગ્ય
 વસ્તુ સ્વરૂપનું વર્ણન ધર્મજ સુંદરતા પૂર્વક
 પ્રકરણરત્નકર્તા મહાપુરુષે કરેલ છે. જાપાની
 ૧૧ છતાં સરલતા તેમજ દૃષ્ટાન્ત આપી

જાનુ ૧૯૩૫ની પ્રતિષ્ઠાના અને દુઃખમાં
અ.સ.સ. પુરેને આગલાદાના પેદા કરવામાં
કેસાડોને પેદાનું પાંચિય તથા પ્રાસ.વિજ
વર્જન કરવાની કવિન્ય યકિન ખુદિ રીને
જનાની અપેક્ષા છે.

૨ જુ સ્વામ્યાવપ્રાસજ્જન 'શ્રી સાદ-
મનોરથમાજા' છે, તેમાં સાવકોને કેવા કેવા
મને રથ-વિચારે કરવા ભેદમે અને કેવા
કેવા ન કરવા ભેદમે. અથવા શું આદરવું
ભેદમે ? અને શું ઉ.દવું ભેદમે ? તે ખીના આ
આર્થદેવે આગમાનુસારે જદું મુદર જનાયેલ છે

૩ જુ સ્વામ્યાવપ્રાસજ્જન 'શ્રીસદૃષ્ટ
આસપના' છે, તેમાં પેદાના લવને શુખી
કરવા માટે પેદાને રોષ સામ્યા દોષ તેની
મહી શ્રીઅરિદાંતદેવ વલેરની માખે માગની,
સર્વલોકોની સામે ખમત આમણા કરવા,

શ્રીપાર્થચન્દ્રસુવિચિત્—

શ્રી સ્વા ધ્યા ય મ ઠ રણુ રત્ને ।

અર્થ સહિત.

॥ ॐ नमः ॥

श्रीगणेशाय नमः

संवेग प्रवृत्ति

अथ श्री—संवेगप्रवृत्ति
विषय भूति सामर्थ्यः—

इति.

श्री विद्याय नमः

आ नमः

इति श्री

श्रीगणेशाय नमः

१

देवता तु भवति

श्रीगणेशाय नमः

નેમાં કોઈપણ જાતિ, યોની; સ્થાન કે કુલ
જાદી મળેલ નહીં, કે જ્યાં જનંતી વાર જન્મ
મરણ થતાં ન દોષ મનહન કે મર્યાદાઓ આ
દેવે કર્યાં હોય. પરિશ્રમણ કરેલ છે. તે
રક્ષિતમણી જાણી માટે પાતાના સ્વરૂપનો
વિચાર કરી પર્યાપ્ત આપણું કરવું એકલે.

દે તુજ ગાય મમાપા,

પુન્ય વાર મંવાઝઃ

મયર જે દરમંગર મરિમ,

જીવ દ્વ વટ નેત્રાઝ. ૪

હે દેવ ! તારું આ જન્મ આગુપ્ત પૂર્ણ
દત્ત અને પરમવર્મા જતાં તારા પાતાના જ
ને પુરુષ અને પાપ છે તે તારા મિત્રો છે, અને
તે તારી આમે આવનારા છે, માટે તેની તું
મંજાગ કર. અને જીવનને સ્ત્રી, પુત્ર, પત્ન-

સત્ત્વ કુલ કેવલ મોલેલ ?
 ધુમ્મસો વિદ્ય રૂપ મોલેલ,
 જાતો વાયુ મોલેલ ? ૩
 દોષો ભુખેલો જાતો,
 કેવલોલો કેવલોલ જાત ?
 સત્ત્વ વિદ્ય રૂપ વિદ્ય મોલેલ,
 કેવલ વિદ્ય જાત ? ૪
 જાત મોલેલ જાત મોલે,
 જાત જાતો જાત મોલે,
 જાતો વિદ્ય મોલેલોલ મોલેલ ?
 જાતો જાતો વિદ્ય મોલેલ, ૫

૨૨૫૧ ! જાતો જાતો જાતો જાતો
 જાતો જાતો જાતો, જાતો જાતો જાતો જાતો
 જાતો જાતો જાતો જાતો જાતો જાતો જાતો

સાજમારી ૧૨ બેઠી અને ઘણા બની યાત્રીય ?
 જાતી પાત્રી વિના કેવળ માથા અને વીજળી
 ઘણાએને શી રીતે ઉત્પન્ન કરી યાત્રીય ? તટલા

કારણ કે પૂર્વ જગમાં બહુ અને
 મંડુર્વ એવા તપ-સંવમને તેં તેમ ન
 તપ્યા ન મેળ્યા; તેા દવે કહે કેવી રીતે તું
 મન વહિત રૂઝને પગીય ? મારે દવે દુસ્તમાં
 આર્તધ્યાન દરવાની જરૂર નથી, તેથી દે
 હજા મુખર્ન આસિને કાઢે તું રહીય તકિ,
 કારણ કે દવે ઝાવાથી અધોર રહવાથી કાંઈ
 પણ વળવાનું નથી, જે બનવાનું હતું તે બની
 અધુ. દવે તે દરવાનું નથી. ૬

(જોવાઈની રેતીમાં)

રે જીવ ! પીરપળું મન ખાણ,
 વાયરપળું કીચે ઘડુ દાણ;

દુર્ગાના અર્ચના જે પામ્યાના અર્ચના
 અર્ચના અર્ચના, એવડા અર્ચના તેમજ અર્ચના
 દુર્ગા અર્ચના નિરંજન અર્ચના ૩૩, અર્ચના
 અર્ચના જે જે અર્ચના અર્ચના અર્ચના અર્ચના
 જે, અર્ચના અર્ચના અર્ચના અર્ચના અર્ચના
 ૩૩ ૩૩, અર્ચના અર્ચના અર્ચના ૩૩, અર્ચના
 અર્ચના અર્ચના અર્ચના અર્ચના અર્ચના
 અર્ચના અર્ચના ૩૩, અર્ચના અર્ચના અર્ચના
 અર્ચના અર્ચના ૩૩, અર્ચના અર્ચના અર્ચના
 અર્ચના ૩૩

વદો મેર કુદુર મનો,

૩૩ અર્ચના અર્ચના અર્ચના

વિનંતો રીત મરિ મેર,

વદારણ વિગ વિગી વદ. ૩૩

અ. અર્ચના અર્ચના અર્ચના, અર્ચના, અર્ચના-અર્ચના,

અર્ચના, અર્ચના અર્ચના અર્ચના અર્ચના અર્ચના

ઘિપ રવળી ઘોંટે માર,

જવને મોતમ મોર ધમાદ;

ધણેં ણિયો મદા ઘામો,

નિને તુમે નેર દૂર પરિસો. ૧૪

હવે જી સંજારમાં રનેદજના સુયો જ
 રુળી ઘાથ છે, તે જીનાને રદન જીયી સમ.
 જવે છે. જેમ જોરમ, જોરમ હવે રીને
 દુધ, રદી અને મો જીવો આરે ઘાથ છે, જવ
 જીવી જોરમ સુજીવી રદીજ જવે દેવાને
 છે. રદી જાણી જાને ખોટા ઘંટાથી જવાજ
 રદી પોસાત રાતું ન દોષ ? તેમ રહે છે કે
 રે જાણો. રદાસમાં રનેદ-ધિરાસ દોવાળી
 તેના લીધે જ દુ રુળી ધાર્ક મું. અને રદાઈ
 દેવ સદા-દરમિયાં મંથન કરાવ છે, વહેલી
 નજીવ છે. માટે તમારે દોષોએ રનેદ પાસ

તો આવની કાલે બોલશે. એમ પારી પોતાના
 ખસે ઉપાડી દૂર છે. ભાઈના ઉપર પોતાનો
 ઘણો રોષ હોવાને લીધે તે કાળ ધર્મ પામી
 જયા છે એમ જાણવામાં આવતું નથી. પછી
 તો ભાઈના ગુણો યાદ કરી કરી બગલદલ
 બહુ રાપા. રોષ રાગ છૂવેને અનેક સંતાપ
 કરાવનાર યાચ છે ત્યારે પોતાને જાણવામાં
 આવ્યું કે તેઓ મરણ ને સરણ થએલ છે,
 ત્યારે તેમને કોઈકમ વૈરાગ્ય ભાવ ઉત્પન્ન થયા,
 ભાઈના દેહને અગ્નિ સંસ્કાર કરી દીક્ષા લીધી;
 શુદ્ધ ચારિત્ર પાલન કરનારા થયા.

સ્વામી પદ મંદ પૃથ્વીતળો,

સગર નામ જસ જગ જગ ઘણો;

સાઠ સદસ ઘેટાં જેદને,

જુગવે કાઢ દુવો સેદને.

૨૪

હિમ્મત રાખવો જોઈએ. ત્યારે દેવે પોતાનું
 સ્વરૂપ પ્રગટ કરીને કહ્યું કે—તમારા સાક
 હજાર પુત્રો મૃત્યુને પામ્યા છે. તે સર્વ બીના
 દેવે જણાવી. સગર ચક્રવર્તીના હૃદયને મજ-
 ખૂત બતાવ્યું; એ પ્રમાણે રાજાના હૃદયને
 દેવે મજખૂત ન કર્યું હોત તો તેના હૃદયના
 પશુ સોંકટો ટુકટા ઘણા જાત-ફાટો જાત, અને
 પત્નો પશુ લાગત નહીં. વળી શ્રી જિન પ્રતિ-
 માના દર્શનથી પ્રતિબોધ પામી વૈરાગ્યવાન
 ઘણા પોતાની ઝીને સગભાં મૂકી સિન્નલ-
 વલટે શ્રીપ્રભવસ્વામીની પાસે દીક્ષા અંગી-
 કાર કરી આચાર્ય બન્યા અને ચૌદ પૂરવના
 જ્ઞાનને ધરનારા થયા. મનકનામના પોતાના
 પુત્રને દીક્ષા આપી અને આ મહારો પુત્ર છે, એમ
 કોઈને પણ જણાવ્યું નહિ. ત્યારબાદ શુભજ્ઞાનના

શ્રીમાન્ નૃપથેષિકો,
 નાગાન્યો રથિરુઃ પમત્ર-
 નૃપતિષાંનૃપવઃ કોણિદઃ ।
 જ્ઞાનાદગો દરિવદ્રગુરિયુનિવઃ
 ગુરિમ્ સિદ્ધિમવઃ,
 પુત્રમેમણિ મોહિતા મુચિ ન કે
 ગાંધીર્યમાત્રોઽપિદિ ॥૧૬

અર્થોત્- પુત્રના પ્રેમમાં પ્રાદિત થયાના
 દ્રષ્ટાંતો બતાવે છે:-શ્રીશાસ્ત્રિમદ્રના પિતા ગોબદ્ર
 ચેઠ, સગરનામા ચક્રવર્તી, શ્રી રામચંદ્રના
 પિતા હથરચ, શ્રીમાન્ મહાનગ્દ એણિક, મહા-
 રાજ એણિકનો રથ ચલાવનાર ચેઠ નાગ નામનો
 રથિક, મયસચંદ્રરાજ્યકર્ષિ, પૃથ્વીપતિ
 ઠેણિક, જ્ઞાનના બંડાર શ્રી હરિમદ્ર સૂરીચરણ,

ડસો જાણી ચારિત્ર આદરી
 મૃદ પાઝી શિવરમણી વરી;
 વરસે રમ વઢી કરને જોદ,
 નિથે મુલિયા ધાને તેદ. ૨૯

હે ભામ્યવાનો ! મનની ખટ-પટ, ચંચ-
 લતા, ચપલતા તેમજ મહીનતા વિગેરે ઊડીને
 આદર પૂર્વક સાવધાનીથી તમે હવે સંજોગો-
 કે જે ઉત્તમ પુરુષોએ કર્યું-આચર્યું. સગર ચક્ર-
 વર્તી અને બગદેવ વિગેરે વિચારે છે કે-સ્ને-
 હથી જીવને બહુ દુઃખ થાય છે, કારણ કે-
 ‘સ્નેહમૃગાનિ દુઃસ્થાનિ’ અનેક પ્રકારના
 દુઃખોનું મૂલ્ય સ્નેહ-રાગ છે. માટે જ્યાં સ્નેહ
 નથી, ત્યાં દુઃખ પણ નથી. તેથી સ્નેહ સંબંધ-
 નોજ ત્યાગ કરવો જોઈએ. ૨૭

धये. झोटले भोक्षणा अनंता अभ्यासाध
मुष्णने पाभये. २६

इम सांभज आवक शिवराज,

मोद न लटिये शिवनो राज;

केहनो धन केहनो परिवार,

ए सचि लया अनंतीवार. ३०

हवे साची सदहणा लट्टी,

एह सरिस जग पीजी महीं;

परखी लीधो छे एह घणो,

तेहनो चारंवार भुं भणो. ३१

धरी संयेम उदासी धरो,

अपूरव करणी कोइ संग्रहो;

શિવનો રાજ્ય ન મેળવી શકીએ. માટે અન-
ર્થનું મૂલ્ય કારણભૂત જે મોહ, તેને જ્યાંજ્યાં
આપો, એટલે તેનો સર્વથા ત્યાગ કરો. વળી હે
મહાતુભાવ ! વિચાર કરો કે-કોનું ધન ? અને
કોનો પરિવાર ? એ સર્વ પદાર્થો હવે અનંતીવાર
પામ્યો છે, માટે તેના મોહનો ત્યાગ કરવો
જોઈએ. ૩૭

હવે સાચી સફલતા એટલે કે-“ જે જિને-
શ્વર ભગવાને કહ્યું તેજ સાચું અને તેજ યંકા
વિનાનું ” એવું જે મનમાં નિશ્ચય થયું, તેનું
નામ શુદ્ધ યજ્ઞ કહેવાય છે. તેથી સાચી યજ્ઞ
પ્રાપ્ત કરેલ છે, અને એના સરખી જગતમાં
બીજી કંઈ વસ્તુ નથી, કારણ કે સર્વ સુખોનો
આધાર તેમજ ભાજન રૂપે એજ છે, અને
એના વિના સર્વ ક્રિયા અનુષ્ઠાન નિર્ચયક કહેલ

આ સ્વાધ્યાયનો અર્થ ત્રિ. સં. ૧૬૬૨ ના
 મહાવાદ ૧ અનિવારે અમદાવાદ માંથી ૫૨મ
 પૂજ્ય-પ્રાણરમરેણીય સાધાર્વ વર્ષ થી પ્રાત્ન-
 ચંદ્ર સૂરીશ્વરજીના શિષ્ય મુનિસાગરચંદ્રે પો-
 લાની સ્વદેષ જુહિના જનુસારે પોતાના માને
 પાતા કમ્પાસના અર્થે લખ્યો છે. ઓં શાન્તિઃ
 થી સ્ત્રવેગ-પત્રિચી-સ્વાધ્યાય : આર્થ :
 ॥ સમાપ્ત : ॥

મંત્રનું સ્મરણ કર્યું. એવી રીતે ઈશ્વરેવ-
શુદ્ધને નમસ્કાર અને તેમના નામનું સ્મરણ
કરીને આવડને બાવના યોગ્ય જે આવડના
ત્રણ મનોરથ તેની ચિત્તમાં ધારણા ધરી તે
ઠઠીગું એટલે આવડના ત્રણ મનોરથ સંભળી
બીનાને જણાવીશું. ૧

અધ્યયન ધીરે શ્રી ઠાળાંગ,

તે યોગ્યા જિનવરે પ્રસંગ;

પૂરા પુણ્ય તર્જે એ ઉદય,

પુણ્યવંતને આવે હૃદય. ૨

અર્થ-શ્રી ઠાળાંગ સૂત્રના ત્રીજા અધ્યયનમાં
આવડના ત્રણ મનોરથો પ્રસંગને લઈ શ્રી જિને-
શ્વરદેવોએ પ્રગટ કરેલા છે, તે મનોરથો કેવા
હવને પ્રગટ થાય? તે બતાવે છે કે-જેણે
પૂર્વભવમાં પૂરા પુણ્ય ઉપાર્જન કરેલા હોય
અને તે પુણ્ય જે હવને ઉદયમાં આવ્યા હોય

પરિગ્રહ પૂઠે આરંભ છે સહિ,
 ભજના આરંભે યાય;
 પરિગ્રહ કેરી આગમેં રૂપ મળ્યું,
 તિજેં ભવ મૂલ કહાય. અમ૦ ૧૭
 જાણિ મયાણિ મમુસ તે ધન્ય મળું,
 પરિગ્રહ આરંભ ટાણિ,
 જેણે મૂઘું સંધમ આદર્યું,
 તે મળમું ત્રિહુ કાઢિ. અમણો૦ ૧૮

અર્થ—હે પ્રભુ! હે પરમાત્મા !
 તે દિવસ ક્યારે આવશે ? કે સમજાવ્યું પૂર્વક
 સમતા અને સંતોષના સ્થાનમાં ચિત્તને આણી
 રમાડીશું, તથા નવ પ્રકારના બાહ્ય પરિગ્રહનો
 સંબંધ બેટલે કે એકડા કરવા પછું જે છે તે
 મમત્વ અને અસંતોષનું કારણ છે. એમ બાણી-

શ્રી નીન શાસનમાં પૂર્વે અનેક મહાત્માઓ
 ધર્મ ગયા છે, જેવા કે-જાલિ અને મયાલિ
 વિગેરે મુનિશાળે-તેઓને હું ધન્યવાદ આપું
 છું, અને તેઓના જન્મને પણ હું સફળ માનું
 છું, કારણ કે તેઓએ અનેક દોષોના નિમિત્ત
 બૂત એવા પરિવ્રજ અને આરંભને છોડી પવિત્ર
 સંચમને આકર્ષ્ય, અને મોક્ષ મેળવવાના રંગી
 થયા. તેવા મુનિશાળેને હું ત્રણે પાત્ર-વંદન-
 નમસ્કાર ઠરું છું. એમ તત્વના ગવેષી શ્રાવક
 હૃમ્મેશાં પહેલા મનોરથને ભાવે ૧૮

શ્રમણો પાસક પાસક સારના,

વીચ મનોરથ પદ;

કરતો કરે તે વહુલી નિર્જરા,

પામે મવદુહ હેદ-થમ૦ ૧૯

કહિયે હું પણ મુંઢણું ધરી,

નવ પ્રકારે જાવમુંડ અર્થાત્ પાંચે હૃદયોના ઉપર કાષ્ઠ મેળવવો, અને તેઓને વિષયોમાં ન ફસવા દેવી, અને ચાર કષાય જોટલે ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ તેઓને પાતણા પાડવાની ચીવટ રાખવી તે, જો નવ પ્રકારનું જાવમુંડ પાછું કહેવાય છે. અને હથમું દ્રવ્ય મુંડપણું જોટલે મસ્તકને કેશ-વાળ વિનાનું કરવું તે અને ઘર, સ્ત્રી, પુત્ર-પરિવાર વિગેરેનો ત્યાગ કરી પવિત્ર મુનિપણને હું ક્યારે આચરીશ, અર્થાત્ જોવા હથ પ્રકારના મુંડપણને ક્યારે હું સેવીશ, તેમજ મનમાં ઉત્તમ જાવના લાવી સર્વથા પ્રકારે અણમારપણને ક્યારે હું ધારણ કરીશ, એમ તત્વના યોધનાર આવક હમ્મેશાં બીજાં મનોરથને વિષે આવી જાવના કરે. ૨૦

વળી હું ક્યારે શુદ્ધ-નિરતિચાર રૂપે અ-

થઈશ. અને હુએમાં ગુરુકુલવાસને: સેવ-
 નારો અર્થોત્ ગુરુકુલમાં વસનારો હું ક્યારે
 થઈશ. એમ તત્વના વિદ્યાસુ-શ્રાવક હુએમાં
 પીલ્લ મનોરથને વિષે જાણના કરે. ૨૧

સદિશ્યું પરિસદ વીણ વે આગળ,
 ઉચસમા ચિહ્નું મકાર;
 કરિશ્યું મસાળે ફાડસમા પ્કલો,
 પૂરવ મુનિ સંધાર-થમં ૨૨
 સમતિએ સમિતિ નિરતિ રાત્વિશ્યું,
 વંમત્તળી નવ વાડ;
 ફર્મત્તળાં દલ ફરિયે ચૂરિશ્યું,
 પૂરિશ્યું મનચિ રુઢાડ-થમં ૨૩
 ગિરિસમેતેં ઢુવુંજય ગિરિ ચડી,
 વિપુલ ગિરિ વૈમાર;

સદ્દેન કરનારો યજ્ઞ. અને પૂર્વકાળમાં યજ્ઞ
 જએલ મુનિએને યજ્ઞ કરી નિર્ભયતાથી રમ-
 યાન ભૂમિમાં એકલો રહ્યો યજ્ઞે કર્મનિર્જરાને
 માટે કાઉચ્છન્ન કરનારો હું ક્યારે યજ્ઞ એમ
 આત્મ કલ્યાણના અવેલી ધ્રાવક હૃદયમાં બીજા
 મનોરથને વિશે ભાવના કરે. ૨૨

૩૫૧ રીતે ઉપયોગપૂર્વક પ્રવૃત્તિ કરવી તે
 સમિતિ કહેવાય છે. અને તે સમિતિના પાંચ
 ભેદ છે.

(૧) ઈર્ષ્યા સમિતિ (૨) ભાષા સમિતિ
 (૩) એપણા સમિતિ (૪) આદાન નિરૂપણ
 સમિતિ (૫) પારિધાપનિકા સમિતિ.

એ પાંચ સમિતિને હું શુદ્ધ મતિવાળો યજ્ઞ
 યજ્ઞે અતિચાર વિનાની-નિર્મલ રાખનારો ક્યારે
 યજ્ઞ. મૈથુનનો ત્યાગ તેનું નામ બ્રહ્મચર્ય તે

આત્મી વાટે-કવચ લેતાં ધીના બિંદુ ધરે
એવો સરત આહાર 'પ્રહ્લાચારી'એ
કરવો નહીં.

આઠમી વાટે-વિશેષ પડતો આહાર 'પ્રહ્લાચારી'એ
કરવો નહીં.

નવમી વાટે-સ્નાન અને વિશેષન આદિ
અંગવિમૂળનાં ચિહ્નો 'પ્રહ્લાચારી'એ
કરવાં નહીં.

એ નવ પ્રકારે 'પ્રહ્લાચાર્ય'ની વાટોને સંપૂર્ણ
પણે પાલન કરનારો હું ક્યારે થઈશ. સંસારમાં
જીવને લાભાન્નાર કર્મોના જાળમાં
પંડિત વીર્ય કરીને ક્યારે હું ચરિત્ર કરીશ.
અને મારા મનના મનોરથ-ઉત્તરો ક્યારે હું
પૂર્ણ કરીશ. એમ તત્વના અવેષક આવક
હૃદયમાં બીજા મનોરથને વિષે લાવના કદે ૨૩

શ્રદ્ધા નીરે નિરમલ થાઈશું,

પાપ પેઠ મલ પોઈ-અમૃ ૨૬

અર્થ-હવે તત્તને જોનાર જોવા અમલો-
પાસક તેને જાણવા યોગ્ય ત્રીજો મનોરથ તે
આ છે, તે મનોરથને કરતો આવક બહુ પ્રકારે
કર્મોની નિર્જન્યને કરે અને સંસાર સંબંધી
શ્રવે દુઃખોના નાશને કરે. ૨૫

અણુઅણુ કરવાના શુભ હેતુએ ઔદારિક
શરીરને મુકાવવા તથા વાત, પિત્ત અને કફને
પાતલા પાકવા માટે જે તપનું આવરણુ ધાપ,
તેનું નામ દ્રવ્ય સંલેખણા અને કર્મ તથા
કપાયને પાતલા પાકવા અથવા નાશ કરવા
માટે જે તપનું આવરણુ ધાપ, તેનું નામ જાવ
સંલેખણા. જેમ જે પ્રકારની દ્રવ્યધી અને
જાવધી સંલેખણાને ક્યારે હું પણ કરનારો

માણે ૧૬૧ અનંત જા ૧૫, ૧૧૭૭૫૧૫૧
 રૂંદેએ જાણેલા યમજય ૧૫૧૫ ૧૫૧૫
 માણેને આ દર પામે નહીં તે ૧૫૧૫
 માણે વધુ પ્રાપ્ત છે. તેને અવધ્યુ નહીં
 ૧૫ રૂંદેવાળા જાણે છે. પ્રથમ પાદે ૧૫૧૫૧૫-
 અવધ્યુ-૧૫૧૫ જિંદગી જુદી-૧૫૧૫ જિંદગી
 રિશ્ત, દોષા વિગતો રૂંદે રોગાથી રૂંદે,
 તેની પ્રતિષ્ઠા અર્પણ વિધાન, પ્રાર-
 મજાર ન રૂંદે, અને તેની કાંઈ પ્રાર પ્રાર-
 રૂંદા અદાર જિંદગી, અનંત, પાત, અ. વિમ
 અને રૂંદગી, જિંદગીનો ત્યાગ કર્યો, તે
 પ્રારપ્રારમત અવધ્યુ રૂંદેવાળ છે

ખીજું દિવસ-માણ જિંદગી મર્જાણ રૂંદે
 રૂંદાનનો વધુ, અને તેની કાંઈ પ્રાર પ્રાર-
 રૂંદા અદારનો ત્યાગ કર્યો, તેથી જે માણ
 પાત તે ઉચિત પ્રાર રૂંદેવાળ છે.

આવક ત્રીજા મનોરથને વિષે હમીશાં ભાવના
કરે. ૨૬

તે દિન કદ્યેં મુજને આવશે,
આરાધિ મુખ જાણ;

સહિત સમાપિર્થે કાલ અવંછતો,

વસશ્યું પરમ પદ ટાળ-અમ૦ ૨૭

અર્થ-ધ્યાન એટલે ધ્યેય (ધ્યાન કરવા
યોગ્ય) વસ્તુમાં ચિત્તવૃત્તિની એકતાનતા અર્થાત્
અવિચ્છિન્ન રૂપે નિરંતર ધ્યેય વસ્તુમાં એક
ચરખી રીતે લાગી રહેવું, તેનું નામ ધ્યાન
કહેવાય છે. તેવી ચિત્તની એકાગ્રતા ઉત્કૃષ્ટ
ભેદથી મુખી એક વસ્તુના વિચારમાં રહે.
એથી અધીક ટાઈમ છત્રસ્થને એકાગ્રતા રહે
નહીં. તેથી જી ધ્યાનંતર કહેવાય,
ખીલ વસ્તુના ધ્યાનમાં ચિત્તની ચેડા.

હોય તે ભાવ મહાવીર પ્રભુ કહેવાય છે. આ
 ભાવ નિરોધ જાણવો. 'ચિહ્ન' ઉપર નિરતો એક
 ભાવ 'આ પરમાત્માના આરે નિરોધાઓના
 ઉપર પોતાનો ભાવ નિરોધથી ખરેખર આવવો
 જોઈએ, પોતાના ભાવ વિના જાણુંએ નહીં છે
 તેથી ભાવની શુદ્ધિ અવશ્ય - જોઈએ. કે તે
 મહાશ પરમ પૂજ્ય છે. તેઓનાં નામ રક્ત
 કરવાથી, તેઓની મૂર્તિની સેવા પૂજા કરવાથી
 તેઓની છાંદસ અવસ્થા ભાવવાથી અને તેઓની
 કેવલી અવસ્થા ભાવવાથી ભાવનાર આત્માનું
 કેવલાળુ થાય છે. ઉત્તમ માગે થકે છે અને
 અનુક્રમે મોક્ષ પર્યતના મુખો પામે છે. માટે
 આરે નિરોધાએ કરી સહિત એવા અરિહંત
 ભગવંતને હું શુદ્ધ ભાવે કરી વંદન કરું છું
 અને નમસ્કાર કરું છું ॥

અથવા અનંતા મુખોમાં લયલીન એવા
શાશ્વતા પરમાત્માઓ તેઓને મહારો નમસ્કાર
થાઓ. ૮

તીર્થોના સ્મરણથી પોતાને થતો આનંદ
હવેથી તે જણાવે છે:—

અમૃતજ તીરથ ગિરનાર,
અષ્ટાપદ વલી ગિરિવૈભાર;
શિખર સમેત વિપુલ ગિરોદ્ર,

તત્તુ સમરણ મુગ્ધ મન આનંદ. ૯

અર્થ:— ‘શત્રુ’જય તીરથ ગિરનાર’ શ્રી
શત્રુ’જય તીર્થ, શ્રી ગિરનાર તીર્થ, ‘અષ્ટાપદ
વલી ગિરિવૈભાર’ શ્રી અષ્ટાપદ તીર્થ, તેમજ
શ્રી વૈભારગિરિ તીર્થ, ‘શિખર સમેત વિપુલ
ગિરોદ્ર’ શ્રીશિખર-સમેત તીર્થ, અને
ગિરિઓમાં દ્વેષ શ્રી વિપુલગિરિ તીર્થ વિગેરે

અક્ષર મેં મહારા અંતઃકરણમાં સદહો છે-ધાર્યો
 છે શ્રી ભગવતીજ સૂત્રમાં એજ બતાવેલ છે કે-
 “તમેવ મય્યેવ નિસ્તેનંકં જં જિજ્ઞેદિં પયેદયં”-
 જે જિનેશ્વરોએ કહ્યું તેજ સાચું અને શંકા
 વિનાનું આવી સદહણા અને સમજણ છે તેજ
 તારનારી છે. ‘ભાવ શુદ્ધ એકજ હોદ્દિયો’
 એવો શુદ્ધ આત્માનો ભાવ થવો તેજ ખરેખર
 દુર્લભ છે. અનાદિ કાળથી સંસારમાં ભ્રમતાં
 જીવને ત પ્રાપ્ત થએલ હોય તો તે આજ વસ્તુ
 છે. ‘એક થઈ સદુએ સોદિયો’ એની જો પ્રાપ્તિ
 થઈ એટલે “જે જિનેશ્વરોએ કહ્યું તેજ
 સાચું અને શંકા વિનાનું જિ” એવી શ્રદ્ધા
 આત્મામાં મજબૂત થઈ તો અનંત સંસાર
 નાશ પામ્યો, અને ભાવની નિર્મલતા થવાથી
 પછી કોઈ વસ્તુની દુર્લભતા રહેલી નથી, સર્વ
 પ્રકારની સામગ્રી સુવશ થઈ જાય છે. અથવા

‘એટલું પરિશદ બહુ આરંભ, અનેક પ્રકારના આરંભ-પાપો કરી ઘણો પરિશદ એકઠો થયો, પરિશદ એટલે પદાર્થો પર મૂર્છા-આશક્તિ ધારણ કરવી, તે. ‘ક્રોધ માન માયા ને લોભ’ ક્રોધ એટલે અપ્રીતિ, અશ્વિ, અદ્વિમા અથવા દયાને નાશ કરનાર, તે. માન એટલે અહંકાર, ઉદ્દતપત્તું અથવા વિનય ગુણને નાશ કરનાર તે. માયા એટલે કપટ, પ્રપંચ, છલ-લેહ, અવિધાય પેદા કરનાર અથવા મિત્રતાને નાશ કરનાર તે. લોભ એટલે તૃષ્ણા, આશા, પદાર્થો પર આશક્તિ રહેવાથી મુંબવા-પણું, અહાતારતા અથવા સર્વ ગુણોને નાશ કરનાર, તે. ‘રાગ દ્વેષને વિધી ઘોષ’ રાગ એટલે પ્રેમ બંધન, મહારાપણું અથવા કામ-રાગ, સ્નેહ-રાગ અને દષ્ટિ-રાગને લઈ સન્માર્ગથી અટકાવનાર અને માયા લોભને પેદા

‘મેરુ પરિવ્રજ બહુ આરંભ, અનેક પ્રકારના આરંભ-પાપો કરી યજ્ઞો પરિવ્રજ બેઠો. કયો, પરિવ્રજ એટલે પદાર્થો પર મૂરછા આશ્રિતિ પાવણ કરવી, તે. ‘કોપ માન માયા ને લોભ’ કોપ એટલે અપ્રીતિ, અશ્ચિ, અહમા અથવા હયાને નાશ કરનાર, તે. માન એટલે અદંકાર, ઉદ્ધતપર્ણ અથવા વિનય શુણ્યને નાશ કરનાર તે. માયા એટલે કપટ, પ્રપંચ, ઉદ્ધ-ભેદ, અવિદ્યાય પેદા કરનાર અથવા મિત્રતાને નાશ કરનાર તે. લોભ એટલે તૃષ્ણા, ભ્રાજ, વલ્યોંવર અજસ્રિત રહેવાયો મુંબવા-પર્ણ, અદાગારતા અથવા સર્વ શુદ્ધોને નાશ કરનાર, તે. ‘રાજ દેવને દિધી યોભ’ રાજ એટલે પ્રેમ બંધન, મદારાપર્ણ અથવા હામ-રાગ, રનેહ-રાગ અને દહિ-રાગને લઈ સ-માર્જી અટકાવનાર અને માયા લોભને પે

[illegible][illegible]

શ્રીમાદેવમૂર્તિસ્તોત્રિકા-
શ્રી યોગસૂત્રી શાવના

અનુવાક-૧૦૮, ૧૦૯.

અવિષ્ણુ યઃ સ્વ નિર રસી,
તિર્થો ઇં મુલ જગત્,
અનિરોચિતું સ્વ ખાતુ.
તિથિ પાનિયું સ્વજાત. ॥૧૦૮॥

અર્થ-૧૦૮—

અમુક શ્રીમાદેવમૂર્તિસ્તોત્રિકા શુનિ
પદ્માશય શ્રીમાદેવમૂર્તિ—

અર્થ-૧૦૯— અવિષ્ણુ યઃ સ્વ નિર રસી
જગત્ ટેમ્પલ અને પછી સ્વજાત નામ અર્થ
૧૦ એવા અર્થ ૧૦૮માંથી મળેને અર્થ
૧ રસી અને અવિષ્ણુ પદને વિષે એવા

અર્થ:- ' રે મન ! તેં અસ્મિન્ પદે,
 મન ! તેં અંચલતાએ કરીને અજ્ઞાનવસે
 ' હીપા કમલે ઠોડ ' ન કરવા લાયક કોટો
 કમો કયો, ' રાગતલે રંગે કરી ' સંસારિક
 પુદ્ગલ સંબંધી રાગના તામેદાર ખની અથવા
 મોહના રંગરાગ-કિયામાં દુઆઇને અનેક
 પાપો કયો ' લવલ આલ્પી ખોડ ' અરે
 મન ! તેં આવા ઠમ આચરીને લવને
 મોહી ખોટમાં નાખ્યો અથવા લવને તેં
 હલકિત કયો, એમ કરવાથી એતનને નિજ
 ગુણમાં તેં હાની પહોંચાણી. તેથી એ તેં
 સારું ન કર્યું, ર

આત્મ નિન્દા કરે છે—

પંચેત્રી પરવસપણે,
 જે મેં કીયા પાપ;

પન્દસ્ને પ્રિયે પેર્ષા,
 વિમ્બાદો ન વિધને ॥૧॥
 મનસ્યન્યદ્વચસ્યન્યન્,
 કોર્ષે ચાન્યદ્ દૂરાત્મનામ્ ॥
 મનસ્યેર્કં વચસ્યેર્કં,
 કર્મણ્યેર્કં મદાત્મનામ્ ॥૨॥

અર્થાત્-સમજન તો આવા હોય છે-
 જેવા ચિત્તમાં તેવાજ વાણીમાં અને જેવા
 વાણીમાં તેવાજ ક્રિયામાં એટલે પ્રભુમાં જેનો
 વિશ્વંવાદ હોતો નથી, તે ભાવ્યશાળી સમજનો
 સમજવા. અને દૂરાત્માઓતો મનથી જુદા,
 વચનથી ન્યાસ અને કાયાથી જુદી જુદી
 પ્રવૃત્તિ કરનારા હોય છે. તે દુર્ગત બાણવા.
 આમ કરવાથી તો 'જયવર કેરા હ'
 હાથોના દાંતની જેમ.

તુચ્છાશિષ્ટી દોષ છે, તેા પણ સમજી પુરૂષોએ
 સારી રીતે વિચારીને જ રસનારા ધનું ભેદીએ
 ૪ કારણકે-શાવ-શિગ, અગ્નિ અને ગ્રેહ
 વિગ્રેહેને દૂર કરવાના ઉદ્ધાન કરેલા છે,
 પરંતુ સદસાનારે કરેલ કાર્યથી ઉત્પન્ન
 થયેલ દુઃખને દૂર કરવાનું કોઈપણ નથી. ૫
 એટલા માટે સમજી પુરૂષોએ ચારા થા
 ખોટા કાર્યને કર્યાં કરેલા જ ચત્ર પૂર્વક
 તેના પરિણામનો વિચાર કરવો ભેદીએ,
 કારણ કે-અગ્નિ ઉત્પાદકથી કરેલા કર્મનો
 વિષાક એટલે દુઃખ તે મરણ પર્યન્ત હરખને
 બાળનાર શાવનો માફક થઈ પડે છે ૬

મનનીચપદ્ધતાવર્જવાનું જાણવે છે.-

નીમો ડંચો ધોદહે,

તુચ્છા જેમ તું થાય;

ભોં:- 'એમ તેમ એ ધર પરિહરી'
 હેનતે, મુક્ત કર્મના ઉપે અને
 તે નિર્મલ્ય થશે શકે મિથ્યાત્વ, અવિ-
 રૂપ થપ થાને, એ તેં ત્યાગ કર્યો, અને
 'સ્થો દૂર નિદેશ' સમ્બજા, સંવમ રૂપ
 માર્ગમાં ચાલ્યો, એટલે તે પાકન કરવામાં
 પ્રવર્ત્યો છું તો 'રે કાચા ! તું પ્રાણિવા
 કાચા ! પરિપક્વ અનુભવ જ્ઞાનચિન્તાના
 ત્યાગ ! હે ચેતન ! હવે તું તે ઉત્તમ સંવા
 ર્ગ પ્રતે નિર્મલ મનપામે ન જનવાં, પવિ-
 રંબ માર્ગમાં પરિસદ્ધિ રહોને જોઈને,
 દિંમત ન થવા, 'પાછી દહો મરેય' દિર પા
 મિથ્યાત્વ, અવિત્તિ રૂપ વર્ગેશ ધર ત
 તું લાચી દહિ ન કરીશ, એટલે અમંયમ
 થપ માર્ગને એવાની જુદિ ન કરીશ. દેહ

वदति जनो विषयं एव रमणीयः
तिलतैलमेव मिष्टं,

येन न हृष्टं घृतं क्वापि ॥ ३ ॥

दो पंचेहिं न गम्पइ,

दो मुहमुई न सीवण कंथं ॥

दुग्धि न हुंति कया वि दु,

इंदियमुखसं च मुखसं च

उग्रं तपः कपटतामपि लम्

कीर्त्युज्ज्वलानि च कुलादि

છે. અને ભોભોધો ગદિત થએલ આત્મા સં-
 સ્કારો મુક્ત છે, એટલે મોક્ષ મેલવે છે. ૥૧૫
 ઉદિયોના વિષયો કુપુરુષને પાતાના તારે
 કરે છે. પણ સુપુરુષ ને કરી ચડ્યા નથી;
 કરોળીવાની બાજુ મચ્છરોને દુષાવે છે પણ
 દાધીને દુષાવવા સમર્થ નથી. ૨ નથી અનુ-
 ભવ્યો પરમાનંદ જેલે જોવો જે પુરુષ તે
 વિષયને જ દમજોવ-આનંદકારી ઠહે છે;
 જેમ જેલે ઠેાંડ જમ્યાએ ધી ભેધું નથી તે
 વલ્લના તેજને જ મીઠું માને તેમાં કાંઈ
 નવાઈ નથી. ૩ દેહવડા એક સાથે બે માગે
 જાડ શકાય નહિ અને બે મુખવાળી સોષ
 વમ્રને સીવી શકે નહિ. તેમ ઈન્દ્રિય મુખ
 અને મોક્ષ એ બન્ને એક સાથે કદાપિ હોઈ
 શકતા નથી. માટે મોક્ષના ઇચ્છુઓએ દાવમાં
 નદ યનારા વિષયોની લાલસાને તણ દેવી

धना ! जिनोपदेशोऽयं,

संक्षेपाद् बन्धमोक्षयोः ॥१॥

कारणात्प्रियतामेति,

द्वेष्यो भवति कारणात् ॥

स्वार्थार्थी जीवलोकोऽयं,

न कस्यचित्कस्यचिन्मिपः ॥२॥

वृक्षं क्षीणफलं त्यजन्ति विद्याः

शुष्कं सरः सारसाः ।

पुष्पं पर्णुपितं त्यजन्ति मधुषा

दग्धं यनान्तं मृगाः ॥

निर्द्रव्यं पुरुषं त्यजन्ति गणिका

अष्टं नृपं सेवकाः ।

सर्वः स्वार्थवशात्तनोऽभिरमते

नो(भोः) कस्य को बल्लभः ॥ ३ ॥

ફેડે

છે; આ જીવજોત સર્વે પોતપોતાનાં સ્વાર્થનાં
 મતલબી છે. મતલબ શિવાય કોઈ ધણ કોઈ-
 ના પ્રિય નથી આવે. સંસારનો સંબંધ છે;
 તેમાં ફેસાવવું ન જોઈએ. ૨ જીવો-પંક્તિઓ ફેલે
 સંહિત વૃક્ષનો ત્યાગ કરે છે, મુંકારી ગયેલાં
 સૂર્યવરને સારસ પંક્તિઓ છોડી દે છે, બમ-
 શાઓ કરમીઓ લુલને તોળે દે છે, બળી
 ગયેલા વનનો હરણીયાઓ ત્યાગ કરે છે,
 દ્રવ્ય સંહિત પુરુષની ગર્ભિણી ઉપેક્ષા કરે છે,
 બ્રહ્મ ધર્મોક્ષા સંજનો સેવક લોકો ત્યાગ કરે છે,
 સર્વે કોઈ સ્વાર્થનાં અને મનુષ્ય રાગી ધાર્ય
 છે; વિના સ્વાર્થે કોઈ કોઈના વાલો નથી,
 સંસારનું આત્મ સ્વરૂપ છે, માટે તેમાં ફેસા-
 વવું ન જોઈએ ૩ આ સંસારમાં પરિણમવું
 કરતા જીવોને ફેટલા મુખ સંબંધી થયા?
 અર્થાત્ અનંતા સંબંધી થયા છે; છતાં પણ

છે. આ દુવલોક સર્વે પાતપાતાના સ્વાર્થમાં
 મનઃકળી છે. ધતલજ ચિત્તો ડોળે પળે ડોળે.
 ના શિવ નથી બાવો સંસારનો સંબંધ છે,
 તેમાં રૂઝાવનું ન બેઠવે. ૨ જુઓ-પંક્તિનો ફલે
 રહિત વૃક્ષનો ત્યાગ કરે છે, શુભાર્થ મરેલી
 સંસારને સારસ પરીઓ ઊઘી રે છે, અમ-
 શર્મા રમ્યાએક દુલને તણ રે છે, બળી
 મળિતા વનનો દલગીયાનો ત્યાગ કરે છે,
 દુન રહિત પુદ્ગલી મલિમલો ઉપેક્ષા કરે છે,
 અહ મલિયા સમનો મેવા તેડો ત્યાગ કરે છે,
 સર્વે ડોળે સ્વાર્થના બંધે મનુષ્ય સમી ઘાય
 છે; વિના સ્વાર્થે ડોળે ડોળેનો ચાલો નથી,
 સંસારનું બાનુ સ્વરૂપ છે, ખાટે તેમાં દુઃખ-
 વનું ન બેઠવે ૩ આ સંસારમાં પરિજનને
 રાગા દુઃખને રેડતા મુખ કાંઈકે દેવા
 બર્માત બર્માત સંબંધે દેવા છે, હંડ પળ

સાપક છે. ૨ ને કામસુખ લોકમાં છે તે અને દેવોનું ને દિવ્ય મહાસુખ છે તે, વીતરાગ સુખની આગે અનંતમા ભાગને પણ પહોંચી શકતા નથી, એવાં અદ્વય અને તુચ્છ છે. માટે તજવા યોગ્ય છે. ૩ બે હાથ જેના કંપી રહ્યા છે, શરીરની ચોભા ચાલી ગઈ છે, કાંત પણ પડવા લાગ્યા છે, મૃત્યુ વિશંખરહિત નજીક આવેલ છે, તો પણ જીવ વિધ્યોની ઇચ્છા કયાં કરે છે. ૪ જેઓને સિક્ષા ભોજન, તે પણ નીરસ અને એકવાર મલે છે, પૃથ્વી તેજ જેનો પક્ષંગ છે, પોતાનું શરીર માત્ર પરિવાર છે, વસ્ત્રોમાં જીના કપડાના કઠકાથી બનેલ ગોદડી છે, હા ! હા ! બહુ ખેડની વાત છે તો પણ જીવો વિધ્યની વાંધાને છોડતા નથી. ૫

મધુર્જિંદુનું દુઃક દ્રષ્ટાંત આ પ્રમાણે છે:-

દાયક છે. ૨ ને કામસુખ લોકમાં છે તે અને
 દેવોનું ને દિવ્ય મહાસુખ છે તે, વીતરાગ
 સુખની આગે અનંતમા ભાગને પણ પહોંચી
 શકતા નથી, એવાં અદ્વય અને દુષ્ટ છે. માટે
 તજવા ચોખ્ખ છે. ૩ એ હાથ નેના કંપી
 રહ્યા છે, શરીરની ચોખા ચાલી ગઈ છે, હાંત
 પણ પડવા લાગ્યા છે, મૃત્યુ વિહંબરહિત
 નહીં આવેલ છે, તો પણ જીવ વિષયોની
 ઈચ્છા ક્યાં કરે છે. ૪ જેઓને બિલા લોજન,
 તે પણ નીરસ અને એકવાર મલે છે, પૃથ્વી
 તેજ નેનો પલંગ છે, પોતાનું શરીર માત્ર
 પરિવાર છે, વસ્ત્રોમાં જુના કપડાના કકડાથી
 બનેલ ગોદડી છે, હા! હા! બહુ ખેદની
 વાત છે તો પણ જીવો વિષયની વાંછને
 છોડતા નથી. ૫

મધુનિંદનું હુંક દ્રષ્ટાંત ત્રા પ્રમાણે છે:-

ઈમાં લટકયો છે, ઠાળા ધોળા ઈંદર રૂપ શાન્તિ
 અને દિવસ તેના આયુષ્યરૂપ વડવાઈનો નાશ
 કરી રહ્યા છે. ઠાળરૂપ હાથો મનુષ્ય જન્મરૂપ
 વડવૃક્ષને હલાવી રહેલ છે અને સ્ત્રી, પુત્રાદિ
 સ્વપરિવાર રૂપ મધમાખીઓ તેને કરડી રહી
 છે છતાં વિષય સુખ રૂપ મધુખિંડુના સ્વાદમાં
 તે પીડાને પણ ભૂલી જાય છે. સંસારરૂપ
 કુવામાં ચાર ઝતિ રૂપ સર્પો અને મોહ
 રૂપ અજગર મોંઘાં ફાડી રહેલ છે.
 મુનિશાળ રૂપ વિદ્યાધર દીક્ષા રૂપ વિમાનમાં
 બેસાડી અજરામર પદ રૂપ સુખ સ્થાનમાં
 લઈ જવાનું કહે છે પણ વિવેચ નિલાસ રૂપ
 મધુ ખિંડુ સુખમાં ફસાએલ આત્માઓ વત્તે-
 પડેશને ધારણ કરતા નથી, તેથી સંસાર
 ચક્રમાં પરિભ્રમણ કરતા દુઃખી થાય છે અને
 માત્ર યએલ સામગ્રીને જોઈ બેસે છે. ૧૩

માને કે જે વિષય દૃષ્ટાને લઈ ને હરિ, હર,
 પ્રદ્યા, ચંદ્ર, સૂર્ય અને છંદ ત્રિગેરે જે દેવો
 તે પણ નારીઓના હાસપણાને પામેલા છે.
 ભોટલે સ્ત્રીઓના વાળેવાર બન્યા છે. ૫. જેમ
 ખરજી જાણે મનુષ્ય ખરજીને પૃથ્વી દુષ્કર્મને
 પણ દુષ્કર્મ માને છે; તેમ મોહનીય કર્મથી
 વેરાભેદ મનુષ્ય ધમલાલસાના દુષ્કર્મને પણ
 મુખ માને છે. આ દયા વિષમાધીનેની છે. ૬
 આંતરંગ શત્રુઓને હઠાવવા માટે
 કુલુદ્ધિને ત્યાગ કરવા જણાવે છે:—

જે થાલે તુલ્ય પગે પદયા,
 ઓલસ તેજ કુલુદ્ધિ;

અવર યંચ ગ્રાહર અવર,

કરત કિંસી કલ સિદ્ધિ. ૧૬

અર્થ:—‘જે ચાલે તુલ્ય પગે પદયા’ શ્રી

કે તું તારા ચિત્તમાં સમજ છે કે તે લોહો!
 તારી ઉત્તમ આચરણને નમ્યા છે,
 પણ નહિ કે તારી કુશ્ઠ વિચારણાને; તે તું
 સમજ બણી છે. અર્થાત્ કે કુણુદિ ! કે ખોટા
 વિચારને ધારણ કરનાર ! તેનો જ તું વિચાર
 કર કે જે લોહો આવી આવીને તારા પગે
 પડ્યા—નમ્યા છે. તે તને શુણી સમજાને, નહિ
 કે નિર્શુણી સમજાને, માટે તું ખરેખર શુણી થા.
 કેવલ બાહ્ય આડંબરને હોડ, એટલે કે અંદર તથા
 બહાર એમ એકરૂપે પ્રવૃત્તિ કરનાર થા. અ-
 થવા તો આરું પણ પાકાંતર છે ‘જે નિત્યે
 તુજ પગે પડ્યા’. જે અંતરંગ યત્રુઓ કામ,
 ક્રોધ, મોહ, મદ વગેરે હથેલા તારી પાછળ
 પડ્યા છે, તારો કેટો છોડતા નથી, તેવિય-
 કપાય રૂપ યત્રુઓને ‘ઓળખ તજ કુણુદિ.’
 તું ખરેખર બધું કે તે કુણુદિને આપનારા છે.

' अन्तर्भूतगुणैरेव,
 परेषां स्वीयते हृदि ॥
 अयं समर्थयन्त्येनं,
 समर्थं कुसुमसूतनः ॥ १ ॥
 गुणेष्वनादरं भ्रातः ।
 पूर्णधीरपि ॥ कृपाः ॥
 संपूर्णोऽपि घटः कृपे,
 गुणच्छेदात्पतत्यथः ॥ २ ॥
 गुणेष्वेवादरः कार्यः,
 किमाद्योपैः प्रयोजनम् ? ॥
 विकीयन्ते न घण्टाभिः,—
 गावः क्षीरविवर्जिताः ॥ ३ ॥
 संपद्येत्सस्रया मूची,
 वक्रा छेदाय कर्त्तरी ॥

પ્રાણી મોટા તાદરે,
 ઘડરી વિષય કપાય;
 અહોનિશિ રહેજે જાગનો,
 જિવં કરી ન શકે ધાય ૧૭

‘પ્રાણી મોટા તાદરે’-હે શુભ પ્રાણી-
 છવ! અનાદિ સંગોપ સંબંધને લઈ શાયે
 રહેલા અને સંસારમાં જિંચ નીચ ગતિઓની
 અંદર પરિજનમણુ કસાવો તને દુઃખી કરનારા
 એવા મોટા ‘ઘડરી વિષય કપાય’ વેરીઓ
 વિષય અને કપાય તે તારા ઉપર ભમી રહ્યા
 છે. વિષય એટલે શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ અને
 સ્પર્શ એ પાંચ, પાંચે ઈદ્રિયોના વિષયો કહે-
 વાય છે. પ્રાણીઓ જેમાં દુઃસાય અને જેને
 મોટે પોતાનું જ્ઞાન બૂલી જઈ દુઃખી થાય,
 તેને વિષય કહેવ છે. એકેક ઈદ્રિયના વિષય-

કરતો વાર્યો નવિ રહે,

મટકે માટકી મીતિ ॥૧૮॥

અર્થ:—‘એણે ઘણી પરે ઘાસ્યો’- ઉપર
કહેલા વિષયકપાયાદિ વેરીઓએ હે છવ !
તને બહુ પ્રકારે સંસારચક્રમાં પરિજનમણ
કરાવી શારીરિક તેમજ માનસિક અનેક
આપત્તિઓમાં નાખી ઘસાંચ્યો-તને ઘણી
રીતે હાનિ પહોંચાડી છે; દુઃખ દેવામાં કમીના
રાખી નથી. ‘તો પણ એક શું મીતિ’ છતાં
પણ તું એમની સંગતિ છોડતો નથી, અને
તે વિષયકપાયાની સાથે પ્રેમી થઈ તું
વર્તે છે. પોતાનું ભવિષ્ય બગડે છે તેનો
વિચાર પણ તું મુદ્દલ કરતો નથી. ‘કરતો
વાર્યો નવિ રહે’ તને હિત ચિન્તામણોથી
તેમનો સાથ છોડવા માટે સમજાવતાં છતાં

એ સંપેદ મનુષ્ય એક મુદૂન ખાતથી દારી
વ ઇ; મારે તે કરુ ન એકમે ૧.

અનુચિત સંપેદ રૂપને ન એકું તે ન બની
કે ૧૭ નેને અંમે યત્તા જે રામ-દેવ તેને
મનુ પુરુષ ત્યામ કરવા માંમે તો તે ત્યામ
વી થકે છે. ૨.

એક લીલા અને બીજી મૂઠા એમ
ને માટીના ગાળા જાતિ નાખ્યા દોષ,
તેમાં જે લીલા દોષ તે પાટી જાય છે, અને
મૂઠા ન થાડે. તેથી રામ-દેવ રૂપ લીલાય
જે ન જંપનકર્તા છે મારે રામ-દેવ એકા
થવા નેકમે. ૩ વિષયોમાં આસક્ત લોગી
કર્મોથી લેવાય છે. અલોગી લેવાતો નથી,
વિષયોનો લોગી હવ સંમારમાં જમે છે,
અલોગી સંસારથી મુકાય છે. ૪

જ્યેષ્ઠાની અંદર વર્તતો એવ સમ્યક્ દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર એ ત્રણેનો થકા, બોધ અને સેવન ભાવના વડે કરી આરાધક થાય છે. માટે વતના પૂર્વક શ્રમભાવમાં આત્માને રમાડવું જોઈએ. ૪

દુઃખમાં અધિક દુઃખીયા તરફ દ્રષ્ટિ કરવી એટલે અત્યંત દુઃખીયાઓ તરફ જોવું જોઈએ, કે જેથી આર્તધ્યાન ન થાય, સુખમાં અધીક સુખી આત્માઓ તરફ જોતાં શીખવું, પણ સુખવેલા સુખવેલા થવું જોઈએ નહીં. શત્રુના સરખા શોક અને હર્ષની સાથે આત્માને સમર્પણ ન કરવાં એટલે જોડવાં ન જોઈએ, કારણ કે એ આર્તધ્યાનથી કિંચિત્ત જાણેલી જાનલ કહેવાય છે. એ જાનલથી આત્માને બચાવવો જોઈએ. ૫

અપદાના સમયમાં ખુશી-ન-થવું જોઈએ

શુભ આપનારા છે. માટે તેમાં જ પ્રેમપૂર્વક
તું સ્થિર થા, અને ‘ માયા પરિહર દૂર ’ અ-
નેક પ્રકારે ખીલતોને કમલું તેનું નામ માયા-
પ્રપંચ કહેવાય છે. અને તે માયા અનેક અન-
થાને કરનારી છે. તેને દૂર કરવી જોઈએ. તેથી
જ કહ્યું છે કે—

‘કુશલજનમયધ્યાં, સત્યસૂર્યાસ્તમંધ્યાં ।
કુગતિ યુવતિ માલાં, મોહમાતંગશાલામ્ ॥
શમકમલહિમાર્ગી, દુર્વશો રાજધારી ।
વ્યસન શત સદાયાં, વૃરતી મુઞ્ચ માયામ્’ ॥૧॥

અર્થાત્-કલ્યાણરૂપ પુત્રને પેદા કરવામાં
પાંડુણી, તથા સત્ય રૂપ સૂર્યને અસ્ત કર-
વામાં સંધ્યા જેવી વડી કુગતિરૂપ યુવતિ સ્ત્રીને
વરવા માટે વરમાલા જેવી તેમજ મોહરૂપ હા-
મીને રમવા માટે હસ્તિ શાળા જેવી અને શાંતિ
રૂપ કમલને નાચ કરવામાં હિમન્ત સમુદાય

૨૬૭

અનુભવે આચાર્ય દેવતી કૃતિના આશયને અ-
ભિપ્રાયે લલિત પ્રથમે અપરના દિવસાનરે
અ. ૧૬૬૧ ના દાઢગુણ સુદિ ૧૦ ગુરુ
કાળનમઃ અર્ચે લખ્યો છે. તે વાંચનારના ના
અવધન કરનારના કલ્યાણ બધી થાયો ! !
અં. શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ.

કૃતિ શ્રીભાગમથિદાદામકરણન રવાંધા
આર્થ:

અર્ચુ.

ધવા અને તેમનાથી પેારાથી અમ્મ પ્રગટ થવા.
 તેઓ સદુ માદોમાદો જુરાજુરા અભિપ્રાય થર
 નાકા દગા તેમજ પેનપેનનાં મ-વ-નિન્દા-
 હવ અને પેનપેનનાં સપ-માપુ, સાપી,
 મગા અને પાવિશા રૂપ તેમના મનમા વરપો
 દનેા ત્વા ધીજિનચામનની કમેરી-ગોપ ક્ર-
 વામા જાપે નો પજ કેવી રીતે વલ્લ પ્રાપ્ત
 થાવ ? અર્થાત્ જ્યા મહિમાદિ રૂપો હોય
 ત્યાં ધીજિનચામનની સ્થિતિવા ન હોઈ શકે. ૭

લોકો-મનુષ્યો પ્રાર્થિયા પ્રચદમાં પડવા
 પ્રાર્થિયા એટલે પેટાપેટી વગેરે, જેમ એક
 પ્રાર્થ જે જામુ આવે, તેની પાછળ બેબે' કરનાં
 બધાં આવે, તેમ વિચારવંચિના જે આવે તેને
 પ્રાર્થિયો પ્રચદ એટલે જમન કહેવાય છે. વળી
 જેમ જગદ વગેરે સર્વેથી બધાપેલા, તેમને
 જે જામુ બેબે તે જામુ બેબાય. તેમ વધાર્ય

શ્રીજિનવર દેવની પ્રતિમા એકઠી ઘરમાં પધ-
રાવીને પૂજતાં પૂજકને સુખ આપનારી થતી
નથી, માટે પૂજવી નહીં. વળી શ્રી મહિલ-
નાથ, શ્રી નેમિનાથ અને શ્રી મહાવીરજિનેન્દ્ર
કે જેમને જોવાથી અથવા જેમના દર્શન કર-
વાથી જીવને પરમાનંદ થાય છે. ૯

છતાં પણ કોઈ કહે છે કે એ ત્રણે વીર-
કરની પ્રતિમા ઘરમાં ન આણવી ન લાવવી.
એ પ્રમાણે કહેનારને શુર તરીકે કેવી રીતે
માનવા સફળવા ? તેમજ વળી કોઈ કહે છે
કે-શ્રીજિનેશ્વર દેવની પ્રતિમાની પૂજા શી ન
કરે, પણ દ્રોપદીજીએ શ્રીજિનવર પ્રતિમા પૂજી
એમ આગમ-સૂત્રમાં કહેલ છે. તેનું શું ? ૧૦

एक जैन जोड़ावा गणे,

लाभ हानि जिन पूज्ये भणे ।

આવાં વચન શ્રીગુરુરાજના મુખમંત્રી સાં-
ભળી પ્રકરણ અને સૂત્ર એક સરખાં છે. એવી
માન્યતા દૂર થઇ. ૨૮

ઘડી જે મૂલ સંચાલે ઘટે,

તે પ્રકરણ આગમ સમ તુલે ।

મળતો ધ્રુવમળતો જે દુસ્તે,

ધ્રુત સાંખ્યી વદ્યુત જાણ્યે ॥૨૯॥

રાગીમતિ વલ્લી મોલિયે,

વીતરાગ વચને તોલિયે ।

પદ અસર્વજન જે કોટ કહે,

દાયો દુયે તે કિમ સરહે ॥૩૦॥

અર્થ:-૧ળી જે પ્રકરણ સૂત્ર સંધાતે મળતું

હોય એટલે શ્રી આગમથી વિરુદ્ધ જતું ન

હોય તે પ્રકરણ શ્રી આગમના સરખું માન્ય-

નામાં જાણવું. પ્રશ્ન:-એ વાત સાચી પ્રશ્ન-એમ

મંસારના પરિજ્ઞમણુથી તું ચાકતો નથી, અને
 ફરીપણ ચાર મંત્રિમાં આત્મા રખડે એવાજ
 ન કરવાના કાર્ય કરી રહેલ છે. આ તારી દેવી
 મૂંઝતા છે તેને તું તારા ચિત્તમાં વિચાર કર. ૯

હે ચેતન ! અનેક જીવાત્માઓના અને
 પદાર્થોના પરિચયમાં આવતાં તેમના સંયોજે
 કરી અથવા વિયોજે કરી તારા મનમાં સ્પષ્ટ
 થાવતા અનુભવથી કાંઈપણ રીસ, અફસી, કે
 ખેદ ઉત્પન્ન થાય તે ખેદને વિસારવા માટે
 અથવા વિસારી દહને જગત્સુ ધૃતિ પરમા-
 ત્માનું વારંવાર સ્મરણ કર, કે જોથી તું તારા
 સ્વરૂપને જુલો નહીં અને તેથી તારા આત્મા-
 નું અધઃપતન થતું જટકે. ૧૦

વઝી વઝી નામવ દોર્ધ

મનને મને — — —

द्वि न रामे एकदा दिव्यं

जोवे चपलपणे निवृत्ति दिव्य ।

प्रीति दोष मायायिक ज्ञानि,

ग्रन्थी पत्रिह दिव्यं ज्ञानि ॥ ५ ॥

अर्थ:- जेव्हा विद्याभा द्वादि न मज्जता
 वपुषपुष्पांजे कही माये विद्याभा ज्ञेया उडे, ते
 प्राभायिकभा प्राप्ति ज्ञेये दोष मज्जते
 ज्ञाने दृश्यभा विद्याभा कही न
 दोषना तु त्याज

अन्य बहुल माये

चोवे दोष

पूट भीत पात्रिने

पंचम दोष जे

अर्थ:- प्रीति हे

साजे तेवृत्ति क्षम

૩૫૨

ધાના ઉત્સાહને મનમાં પારણ કરીને હું તે
 હોપો કહીશ. એ બત્રીશ હોપોને સાંભળી જે
 આવક તે હોપોને ટાળવાનો ખર્ચ કરે તે આવક
 સહેજમાં, ઘોઘાજ કાગમાં સંસારસમુદ્રને તરે,
 પાર પામે, ૩

પ્રથમ કાપાના ૧૧ દોષ બતાવે છે:-

વસિ વાંદિ ઘાળી પાલટી,

પ્રથમ દોષ એ જુગતો નથી ।

આઘું પાછું આસન થાય,

ઘીજુ એ દૂષણ કહેવાય

॥ ૪ ॥

અર્થ:-પસાંડીને વસંકરી કે બાવડાએ કરી
 ખાંધવી. તે કાયા સંજંધી પહેલો દોષ બતાવે
 અને તે વિવેકીને સેવવા યોગ્ય નથી. કટાસ-
 લું-આસન આઘું અથવા પાછું થાય તે કાયા
 સંજંધી બીજો દોષ બતાવે. ૪

દષ્ટિ ન રાસે એકળ દિસે

જોવે ચપચપણે ચિહ્ન દિસે ।

પીજો દોષ સામાયિક જાણિ,

વ્રતધરી પરિહર દિગ્દે આણિ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-એકજ દિશામાં દષ્ટિ ન રાખતાં
ચપચપણે કરી ચાહે દિશામાં જોયા કરે, તે
સામાયિકમાં કાયા સંનંધી ત્રીજો દોષ બાબુલ
અને હૃદયમાં જિનવરખાણા પાવજી કરી તે
દોષનો તું ત્યાજ કર. ૫

અલ્પ વદન્ય તામે સાવજી,

સોમે દોષ નિવારો કજી ।

પૂઠ ખીત પાટિને સ્નંધ,

વંચમ દોષ જે સ્યે અવઠંધ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-પોહું કે વલું સાવજી એટલે પાપ
તામે તેવું કામ કરવું. તે કાયાનંધી ઘાથો

વાના ઉત્સાહને મનમાં ધારણ કરીને હું તે
 દોષો કહીશ. એ બત્રીસ દોષોને સાંભળી ને
 આવક તે દોષોને ટાળવાનો ખર્ચ કરે તે આવક
 સહેજમાં, યોગ્ય કાળમાં સંસારસમુદ્રને તરે,
 પાર પામે. ૩

પ્રથમ કાયાના ૧૧ દોષ બતાવે છે:-

ઘસિ ઘંદિ ઘાઢી પાઢી,
 પ્રથમ દોષ એ જુગતો નથી ।

આપું પાછું આસન થાય,
 પીજુ એ દૂષણ કહેવાય ॥ ૪ ॥

અર્થ:-પક્ષાંઘીને વસ્ત્રિકરી કે બાવડાએ કરી
 ગાંધવી. તે કાયા સંગ્રંધી પહેલો દોષ બાણવો
 અને તે વિવેકીને સેવવા યોગ્ય નથી. કટાસ-
 છું-આસન આપું અથવા પાછું થાય તે કાયા
 સંગ્રંધી બીજો દોષ બાણવો. ૪

દષ્ટિ ન રાગે પરમ દિગ્ધે

જોશે મપનનને ધિદ્ દિગ્ધે ।

ધીજો દોષ માયાચિત્ત જાણિ.

ગ્રનગરી પરિહર દિગ્ધે જાણિ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-એક જ દિશામાં દષ્ટિ ન રાખતા
મપનનનાં કરી ગાથે દિશામાં નેધા કરે, તે
માયાચિત્તમાં કાચા સુંઝેલી ત્રીણે દોષ બાજુએ
બને દૃશ્યમાં ચિત્તવરમાણા પારણ કરી તે
દોષનો તું ત્યાગ કર. ૫

અન્ય શદ્દન નામે માવજ્ઞ,

પોયે દોષ નિવારો કજ્ઞ ।

પૂરૂ ધીન પાટિને ય્મ,

વેનમ દોષ જે ન્યે અવટંમ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-એક જ બાજુ સાથે એટલે ૫૫
સાગે તેવું કામ કરવું, તે કાયાત્રિજાંથી એકા

અંગતંબી વગેરે કરાવે તો તે કાયાસંગી
અધ્યાત્મો દોષ જાણવો એ દોષ સેવન
વાધી સામાયિક જતને હવે હારી જાય
સામાયિકમાં જે નિદ્રા-ઝાંઘ કરે, તે કાયા
ધીનો બારમો દોષ જાણવો આ બાર
કાયાસંગીનો છે, તેઓનાં સામાયિકમાં
પ્રયત્ને ત્યાગ કરવો ૬

હવે ૬૨ વચનનાં દોષ બતાવે છે.
વચન તથા દ્વન્ન દોષ પિછાળ,
પરિહર ચતુરપણો નિત આળ
ચોલે કુચન પદિલો દોષ,
સાગો જાણી મ પરિશ્વ તોષ ॥

અર્થ:-સામાયિકમાં બોલતાં વચન
દોષ લાગે છે હે હવે ! તેની તું તપ
ઓગળાણ કર-જાણ, અને ચિત્તમાં-અ

અતુરપણું-વિવેકપણું લાવીને તે દોષોનો ત્યાગ કર. સામાયિકની અંદર કુવચન-ખરાબ વચન બોલવું તે વચનસંબંધીનો પહેલો દોષ બાલ્યવે. એ દોષ સાચો બાલ્યને તું હામિત ચંદ્રશ નહીં. ૧૦

ચીજે મ ધણિય સદસાકાર.

આઘો પાછો દિવ ચીજો વાર ॥

આપણ છંદે જે ચોળિયે,

ચરથો દોષ વિપે તોળિયે ॥૧૧॥

અર્થ:-સહસાકાર એટલે વિચારો વિના એકદમ બોલી નાખવું, તે સામાયિકમાં વચન સંબંધીનો બીજો દોષ બાલ્યવે. માટે સહસાકાર વચન બોલવું નહીં. વળી સામાયિકમાં વચનને આગળપાછળ કરી બોલવું. તે વચન સંબંધીનો ત્રીજો દોષ બાલ્યવે. અને તેને ઓડવે. અર્થાત્ નક્કામી આગલીપાછલી વાતો

૧૧
૧૨
૧૩
૧૪

ચડ્યો દોષ જે કરિયે ગર્વ,

एदयो निर्गमिण फल सर्व ॥१७॥

અર્થ:-સામાયિક કરતો છતો છવ મનમાં
ધનનો લાભ વાછે કે મારે ધનની ઘણી પ્રાપ્તિ
થાઓ ! તો એ મનનો ત્રીજો દોષ થાય છે,
એ દોષથી આત્માનાં ઘણા ગુણોનો દાહ-નાશ
થાય છે. થોથો દોષ તો એ છે કે એ સામા-
યિકમાં ગર્વ-અહંકાર કરીએ તો મનસાંજ-
ધીનો થોથો દોષ થાય છે એ દોષથી સામાયિક-
કર્તુ સર્વ એક દૃષ્ટિ ગુમાવી દેવાય છે. ૧૭

કરે સામાયિક જે વીદતો,

બારે મુગુણ દોષ ईदતો ॥

पुत्र पनादिकतणा निदान,

करतां छत्रो दोष निदान ॥१८॥

અર્થ:-સામાયિકમાં મનનો પાંચમો દોષ

જા. છે કે મનમાં સ્વચ્છિન્નરનો જે આમાચિક
કરે છે તે દોષોને હરિષ્ણે આગ આશ મુલ્યેને
દૂર કરે છે. આમાચિકને પુત્ર પત્નિદિગ્દી પ્રાપ્તિ
નુ કારણ આપી કરે અથવા આમાચિકમા પુત્ર
પત્નિદિગ્દી નિવારક કરે તે મનના ઉદ્ધ દોષને
કારણ પૂરુ છુપ થાય. ૧૮

મામાચિક કષ્ટ રિષિ જે કરી,

મું ત્રાણું દોષે થા નહીં ॥

કમ મંત્રય રિષદે પ્રાણિયે,

મમય દોષ ને શ્રુતિ ત્રાણિયે ॥૨૯॥

અર્થ.~આમાચિકનું કષ્ટ અને આમાચિક
ની રિષિ જે હરિષ્ણે, તે દોષે થા નહીં ૧ દુ
ગુ બાધુ ૧ એમ દ્વિપમા સમય કરીએ અર્થાત
મનમાં શુદ્ધ આપીએ તે આમાચિકમાં મનને
આગમે દોષ ને થાય છે. એ શ્રુતિ એટલું
ગિદ્દાંતમાં બતાવેલ છે. ૧૯

નિન્નં મરો તમ્મ મુરં મવર્ગં,

કંટર ષ્વં મુનિ પામર્ગદો ॥૨૧॥

અર્થ:-જત્રોમ્મ રોપેએ કરી રહિત એવા
આમાયિને નિન્ન-દ મેશા અપ્રમાદી થયો
થડો જે મનુષ્ય કરે, તેને અપલા મુખોની
અથવા સ્તમ્ભ એટલે ઉત્કૃષ્ટ ગોણ મુખોની
પ્રાપ્તિ થાય. એમ “મુનિ પામર્ગદો” એટલે
આચાર્યદેવ થી પાથંથંડ સૂરીચરણ મદા-
રાજ કરે છે. ૨૧

આમાયિ કરવાનું ફલ સારંગેમાં આ પ્રમાણે
જતાયેલ છે—

“મામાર્ગં કુર્મગો,

મમર્ગં માવર્ગી ગદિઅનુર્ગ ॥

આડ મુરંમુ ચંધાં,

ફલિપ્રમિત્તાઈ ગલિપ્રાઈ ॥૧॥

વાળવડ કોદિઓ,

છગલા મુળમટ્ટી મદમ્મ પળવીસ ॥

પ્રથમ કાવાનાં ૧૧ રોપ આ પ્રમાણે—

૧ વચથી કે બાવણથી પલાંડી બાંધે.
અથવા પગ ઉપર પગ ચડાવે. ૨ આમન
આધું પાણું કરે. ૩ ઝેંકજ રથાને દહિ ન
ગખતાં દહિની ગપગતા કરે, ચારે દિશાએ
જુએ. ૪ સાવણ કામ કરે. ૫ જોડું લઈ બેસે.
૬ અંજોપાંચ અતિ સંકોચે. ૭ આજસ
મરડે. ૮ દગ્યાકા પાટે, ૯ શરીરનો મેલ ઉતારે,
૧૦ ખાજ ખાળે. ૧૧ અંગે વિશ્રામળા કરાવે
૧૨ નિદ્રા કરે.

સામાયિક કરનાં વચનનાં ૮૨ રોપ—

૧ કુવચન બોલે, ૨ ચક્રચાકારે બોલે,
૩ આંધો પાછો શબ્દ બોલે, ૪ અવિનયથી
સ્વચ્છંદે બોલે, ૫ સૂત્ર બોલતાં સંક્ષિપ્ત કરે, ૬
કલહ-દંબિયા કરે, ૭ વિકથાઓ કરે, ૮
બીજની લાંચી કરે, છિદ્ર બોલે, ૯ સંપદા પદ
વિના બદુ ઉતાવળે બોલે, ૧૦ આવો જાવો કહે.

૩૬૬

પરના ઉપકાર માટે પોતાની સ્વસ્થ જીવિના
અનુસારે સ્વસ્થ માત્ર કરેલ છે. તે વાંચનારને
શ્રેય લાગી યાવ ! ! ! ઝોં યાંતિઃ યાંતિ યાંતિઃ

ઇતિશ્રી આમાયિકે દોષ પરિહાર પ્રકરણ
રત્ન સ્વાધ્યાયઃ સાર્થઃ સંપૂર્ણ.

મોપાર્થચંદ્રસૂરીચરણ વિરચિતા ચારિત્રમનોરથ માળા

(૨૫૪ પાંચ)

(દાણ પહેડી, ચોપાઇની હેરી)

ગુરુગુરુવચન ધણમું નિગદીમ,
કર તોરીને નામિય સીમ ।

જામુ પમાયેં નિગમ્ય નાણ,
જલિયેં મુલિન તણો ખરિનાણ ॥૧॥

અર્થ:—શુભ શુદ્ધના ચરણ કમલમાં
જે દાણ ભેટી મળતક નમાવી નિરતર નમસ્કાર
કરું છું. જેની કૃપાથી મુજ્જિના ચોપાળ નિશા-
નરૂપ નિરમલ જ્ઞાન પામી શકાય છે. ૧

તે ગુરુ મારે પવનન શુદ્ધ,
જાણિકે મેલું ગાજર દુધ ।

થવળ પુટે વીતા મુલ્લ દોય,

૧ જામણિ વીજોં નદુ કોય ॥૨॥

અર્થ:—પ્રવચન એટલે શ્રી જિનામમ
વાળી તે વાળીના અનુચારે શુદ્ધ પરપણા કરે
તે શુદ્ધ બલુવા. તે વાળી કેવી ? બાળે કે સા-
કર મિશ્રિત રૂઘજ ન હોય ? એવી શ્રી શુદ્ધ-
મહારાજના મુખમાંથી પ્રગટ થતી જેનાગમ-
વાળી તે વાળીને કર્ણપુટ દ્વારાએ પીતાં જે
મુખ પ્રાપ્ત થાય છે તે મુખના સરખું જગ-
તમાં બીજું કોઈ મુખ ન હોય. ૨

માલળ સપ્તો વૈદ્યન શુદ્ધ,

ચાર વર્ણ ૧ મદ્ર અમદ્ર ।

કરે સદા શુદ્ધ વિધ આરંભ,

૧ મુળે નરમર નથી મુલ્લવ ॥૩॥

અર્થ:—ગ્રાહણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, અને

વેદોપની અન્યંત વૃદ્ધિ થાય છે. એ પ્ર-
ત્યે ન્યાયે ભવ પ્રવૃત્તિ કરે ત્યારે કામ-
ભોગની સિદ્ધિ-પ્રાપ્તિ થાય છે, તે શિવાય
ભવને કામ ભોગની પ્રાપ્તિ થતી નથી. મત-
રૂઢ કે કામ-ભોગની સિદ્ધિમાં આવી મોટી
ખાપત્તિઓ રહેલ છે. ૪

તેદ યકો મુખની શી માગ ?

છુટે નહી દુઃખમય યાગ ।

કાંટે માળી પામે યરણ,

કામ-ભોગ ધન થાય ન શરણ ॥૫॥

અર્થ:—તો હવે જેમાં રહેલ દુઃખમય
એવો પાશ-રમણ છુટે નહિ, અર્થાત્ જેના
અંગે દુઃખની પરંપરા ચાલ્યાજ કરે ! તે કામ
ભોગથી મુખની શી આશા રાખતી ! વળી પો-
તાનું આયુષ્ય પૂર્વે થએ કામ આબે ભવ

પડ્યાં અને તેથી જે માઠાં કર્મ બધાં ને
કર્મના ઉદ્ધવે જે દુઃખ પ્રાપ્ત થયાં તેના હિસ્સે
સ્વજનાદિ બીજે કોઈ છર્ડ શકતો નથી આવે
કર્મ રાખતો કાચડો છે. ૭.

માત-પિતા વંચવ વહુ નારી,
પુત્ર મ્વજન જે છે મંમારી ।

દુર્ગતિ પદતાં ન રૂવે શ્રાણ,
વાંડ ન ફરે માણિ િ ॥

અર્થ:-માતા-પિતા, બાપ
બીબે અને પુત્ર વગેરે મના
બીબે જે છે તે દુર્ગતિમા પડતા
કરી શકતાં નથી આ તે
છે ૭૧. આવું વિવેકજ.
તને કેમ થનું નથી ?

શુનિ કરે ય મંમાર
દગ્ધમાગર તમ

દય જાણિ યમતા પરિદરે,

તે માનવ મવસાયર તરે ॥૧॥

અર્થ:-ઉપર કહ્યા પ્રમાણે આ સંસાર
માર વિનાનો છે, દુઃખોથી ભરપૂર છે. કહ્યું છે કે-

“યથેદં લયનામ્ભોધિઃ, પુરિતો લયનોદયિઃ ॥
શારીરમાનમેકુંઃશ્વ-રસકયેવૈર્ભવસ્તથા” ॥૧॥

અર્થાત્-જેમ આ પૃથ્વીમાં લવણ સમુદ્ર
ખારા જળથી પૂર્ણ ભરેલ છે તેમ આ સંસાર
પણ અસંખ્યાતા શારિરીક અને માનસિક એવા
દુઃખોથી ભરપૂર છે. અને જેની ઉપમા છારની
છે એટલે આ સંસારમાં રહેતા ‘હિંદુઓની
શખ અને મુસલમાનોની ખાખ’ અતે ધવાની
છે. એ ઉપમાવાળો આ સંસાર છે. એમ બહુ
જે જન્યાતમા સંસારના-મમતા-ભાવને ત્યાગ
કરે તે માનવ-ભાગ્યશાળી મહાનુભાવ સંસાર
સાગરને તરે-પાર પામે. ૯,

દેન કરવાને આવેલા મહારાજી ચેલણાદેવ
 અને મહારાજા શ્રી મેણિક વગેરે તેઓનાં
 જાદ્યવિમૂર્તિ, રૂપ, રંગ આદિ જોઈને સાધ્વીએ
 અને મુનિઓના સમુદાયે જે જે નિયાળા કંઈ
 તે તે નિયાળાઓને ઉપકારી શ્રી ગુરુરાજે તેઓ
 સમજાવી દાસ્યાએ દેવે તે તે જાવનાઓથી પાદ
 વાળી મૂળ ધર્મમાં સ્થિર કર્યા અને તેઓ
 સંસાર સમુદ્રથી તાર્યા તેથી તેઓ ત્યાં ઃ
 ૫૭ તેઓશ્રીની વાણીનો જ પ્રભાવ છે. એવા
 મુગ્ધમહારાજશ્રીને ક્યારે વંદન કરશું. ૧૪

અવપન્ન અતુરિત ચાન્દ, પગ-પગ નિરવતો.

જુગ પ્રમાણ ધર ઝોપતો ૫;

ચાલીશું ફરિયવિહારી, કાઠિયેં ઉત્તમ,

માનવ હમ પ્રતિવોપતો ૫ ।

મદુ વાળા નિરવદ્ય, મધુર અક્ષર્ય,

માણઘાત જેહથી નદી ૫;

જનારને સાંભળતા તરતજ પ્રીતિને ઉત્પન્ન
 કરે એવી વાણી, ત્રણ જગના જીવોના કિતના
 કારણે શ્રીજિનેશ્વરદેવોએ એવી ભાષા બોલ-
 વાની કરી છે. ૧૫

મિથ્ર મૃષા પરિહાર, મર્વત સંપત્ત,

આગમ જામલિ તોન્દિયું ઇ;

સત્ય અને વ્યવહાર, મુપતિ મુનિરતિય,

કદિયેં ભાષા ઘોળીયું ઇ ? ।

કુસુમેં જેમ મધુકાર, મમતાં ઘર-ઘર,

કરીયું મૃધી માંચરી ઇ;

છેડ્યું હંચ આદાર, કદિયેં દૂષણ,

ધીમ ધીગુણ ઘે (૪૨) પરિહરીઈ ॥૧૬॥

અર્થ:—વળી મિથ્રભાષા તથા મૃષા એટલે

અમાય ભાષા એ બે ભાષા બોલવાની શ્રી-
 જિનેશ્વરદેવોએ મનાઈ કરેલ છે માટે તેને

સત્યને મ.જ્ઞાના તરતજ ક્રિયને ઉત્પન્ન
 હૈએટ ૧૮૨. ૨૫ જ્ઞાના હરેના દિવસ
 ૧૮૫૬ ક્રિયને પાડેએ એટ જ્ઞાના સિદ્ધ
 ૧૮૬૦ ૧૮૬૧ ૧૮૬૨

વિષ વ્યા પતિત, મરંત મંદા,

માગ્ય ત્રાદ્યિ મોપિત્યું પ;

મન્વ મને વ્યવસ્થા, મુપનિ મુનિગનિવ.

કરિયેં માયા સંધ્યામું પ ? ૧

કુમુદેં તેમ વપુષા, વયનાં વા-વા,

કરિત્યું મૂર્ધા મોવસે પ;

એત્યું વૈષ્ણુ માતા, કરિયેં રૂપા,

સીમ સીમુલ સં (૪૨) પતિતીવ ૧૧૬૫

અર્થ:-વજી મિશ્રજ્ઞાના તથા મૂળા એટલે

અમુલ જ્ઞાના એ જે જ્ઞાના યોગવાની સી-

ધિમે પાડેએધિ મનાઈ હરેલ છે માટે તેના

એમ ૪૨ દોષ લાગે છે તેને પરદરિ-ત્યાગ
કરી ઉચ્ચ એટલે થોડો થોડો શુદ્ધ આકાર
કયારે લેશું ? ૧૯

મંદલી પંચે દોષ, ટાલી સાદમ્યય,

સંનિમાન કરો મુંજીશ્યું ૯ :

ઝંદી રાગ વઢી દોષ, કદિયેં સમ મન.

મોદ મદામદ જીપીશું ૯ ।

જીવ જતન મૂકે મું, દ્રષ્ટિય નિસ્ત્રીય,

પૂંજી ઉપધિ પદિગાદીશું ૯ :

મમય તે સફલ મળેશું, જડયેં સંયમ :

માયર મુજવલ ગાદીશ્યું ૯ ॥૧૭॥

અર્થ:—ભોજન માંડણીના પાંચ દોષ
ટાળી સાધર્મિક મુનિરાજેની સાથે સંનિમાન
કરી કયારે ભોજન કરશું ? વળી અનુકૂળ વ-
સ્તુ પ્રાપ્ત થયે રાત્ર અને પ્રતિકૂલ વસ્તુ પ્રાપ્ત

દયગુણ સંદિવ મોહ, મુખદિગેરિય,

મુખમન્ત્રિય ચરો ચરો ચિરીય:

મેઘ મેઘ જયના હોય, ધરનન ધાપિન,

કરિયે પરિવિઞ્નું મરી પ ॥૧૮॥

અર્થ:—દેવે પારિષ્કાપનિકા મુખિતિ બા
 વચની બતાવે છે:—પાસવળ એટલે પેશાળ
 માત્રું, ઉચ્ચાર એટલે વધ્રીનીત-ગાદો, જેલ
 એટલે મીઠાનો કદ, મિંચાળ એટલે નાકનો
 મેઘ—હોંટ, જલ એટલે શરીરનો મેલ, તથા
 મુખું મુએલ ઉપધિ એટલે વસ્ત્ર, પાત્ર અને
 મુદીર વગેરે તેદવો પરકવા યોગ્ય, આદ
 પ્રકારનો અપહાર, વગી બીજે અનેશ પરકવા
 મંદવો દુષિત ને હોય તે દશ પ્રકારે શુદ્ધ
 સ્થાનમાં એટલે દશ શુભે મહિત શુદ્ધ બુધિને
 સંકટ દષ્ટિથી ગાદી રીને પડિલેલજા કરી વા

અર્થ:-ત્યારપછી વડી દીકરા અર્થાત્
 ઉદોપરશાપનીય સ્થિતિ હોવા માટે માંડવીયા
 ચોમ વહેવાનાં, તેમાં આવરયક સૂતના આઠ
 દિન, દશવૈશ્વિક સૂતના પનર દિન અને માઠ
 હીના આઠ દિન હજે પાલીતપ જોડેલે આખિલ
 વમેરે કરીને વિધિ-પૂર્વક ક્યારે આરાધીશું ?
 વડી સુમુડેવના મુયોગે 'તેલનો' જોડેલે શ્રી
 આવરયક સૂત અને શ્રી દશવૈશ્વિક સૂતને
 'અનુયોગ' જોડેલે વ્યાખ્યા 'નમુમુજે' જોડેલે
 તે મુડેવના મુખદારાએ 'પામિય' જોડેલે પ્રામ
 કરીને આધર્મિક મુનિરાએની માથે આદાર
 -પાળી વીગેરેના 'મુલોગ' જોડેલે અવિભાગને
 ક્યારે આધીશું ? અથવા સાથે બેસી એક
 માંડવીમાં બોચરી ક્યારે કરશું ? ૨૩
 ગુરુ સાર્વં ઉવટાવળ, તપ કરી સેડય વાયળ,
 પાવળ શ્રુત મગી કડયે શ્રુત

સહજાપને 'પદાવશ્યુ. એટલે કરશું? ૨૮

પદમે મન્નાપ વિધિયં કરી,

ચોજે ધ્યાન મમાનરી,

જાગરી ચોજે જામે જાગિશ્યું વ. ।

વડપે ધણ મૂળણ વડી,

દિવસ ટ્રિયા કરી મન રત્ની,

કેવલી મારમે વડપે જાગિશ્યું વ. ॥૨૫॥

અર્થ:-શત્રિના પદોતા પદોરમાં વિધિ-
પૂર્વક સહજાપ કરશું, બીજા પદોરમાં ધ્યાનને
સમાચરશું-ધ્યાનશું, ત્રીજા 'જામે' પદોરમાં
'જાગરી' કલાચિન્ પ્રમાદ થએલ દોષ તે તે
પ્રમાદને ઊઠી આવધાન થઈ પર્મ જાગરિકા કરી
દેર કયારે જાગશું? અને શત્રિના ઘોષા
પદોરે ભણશું-ગણશું, તેમજ દિવસ સંજાંથી
ત્રવં દિવાને 'મનરત્ની' પ્રેમપૂર્વક આચરીશું.

- अनामक, आत्मरूपप्रथमा रमणता रूप रमे
- इतीक्षरपूर नेमक रमीछां जेवां इछा जेमां
- इछेछां छे जेवां प्रभरूप आशम-अमीछाया
- इधारे रमणु ? २८

परिय पुनर परिमा बार,

करिये बरियुं मविचार,

भाचार भादर करीने भादरी प ।

गनगुह्यमान् तणी परे,

माणन कोइ नर हरे,

निह ठरे मन प्रहृषि भनि मादरीप ॥२९॥

अर्थः—ओइपूरवना ज्ञानने अक्याम
करीने नया आयु-मुनिसाजनी पाव निमु-
प्रतिभाजोने विधिपूर्वक पोताना विचार-उत्साह
अने आहव-प्रेमपूर्वक आहरी-रहीकारी करी
इधारे वदेन करणु ? तेमक शी दृष्ट्युवामुदेवन

ધનનિરદો વાવુ તિય.

છેડી છવ જવ જવ ॥ ૩૩

અર્થ:-પાંચ દિવસોને 'પાંચ'.

વિભાજ-દેહાવાપત્ર નેને કાચબાની માફ

પણી અને વાવુનો માફ કેદનિ કેદની માફ

પ્રતિજ્ઞ-જાળંધ કવો વિના તથા 'છતખત-

જંધ' એટલે કેદપણ જાનાથી અથવા બહ-

પણકમાંથી બીજાઓને કમવું અથવા દુઃખી

કરવા તેથી મહાન પાપ થાય છે ખાટે નેનો

આત્મ કશી કપારે વિચરશુ ? તે દિવસ કપારે

આવશે ? ૩૩

નિરામંદ પ્રાજ્ઞાન તિય,

તજતિ તિય મંધીર ।

મોમ્ય છેવ પ્રજિ તણિય પરે,

મંદર મિતિ તિય ધીર ॥ ૩૪ ॥

દેવજ નામ સરિત નર,
સૌરિયના પ્રાચાર ।

નિર્મલે નિર્મલ પ્રાચરિયું.

કડવે નિર્મલાચાર ॥ ૩૬ ॥

પન્થ મુશાદ મુનિદ સર,
પન્થ પન્થો અવગાર ।

પન્થ પ્રદર્શનો શાસ્ત્રકૃષિ,

પ્રજનુન માલાગાર ॥ ૩૭ ॥

પર મરિય શું મંત્રદીપ્તું,
નાર્યે મંત્રપ માર ।

પન્થ દીદ તે લેખવિગ્નું,

મનર્વલિત મુલ્લકાર ॥ ૩૮ ॥

અર્થ:-૧શૂન, જ્ઞાન, વ્યક્તિ, તપ અને
ધૈર્ય તેના જે શુદ્ધ-પવિત્ર 'કાલેવિજ્ઞાને' બદુ.

दंशण नाण चरित्र तव,
वीरियना आचार ।

निरते निरता आचरिण्युं,
फड्ये निरताचार ॥ ३६ ॥

धन्य सुषाहु मुर्णिद वर,
धन्य धन्नो अणगार ।

धन्य अइमत्तो बालकपि,
अरजुन मालागार ॥ ३७ ॥

एइ सरिस हुं संग्रहीतुं,
जइये संजम सार ।

धन्य दीह ते छेखचिठुं,
मनवंछित सुखकार ॥ ३८ ॥

अर्थ:-दर्शन. ज्ञान. आश्रित नथ अपने

પરમારથ પરિમલ વહુલ,

પસરે દહ દિશિ જોય ।

ભમર ભવિક ઇણ રસે રસિક,

પામે વેછિત સોય ॥ ૪૦ ॥

અર્થ:- ‘વિવિધભાવ’ એટલે જુદી જુદી ઉત્તમ ભાવનારૂપ ફૂલથી ચૂંચેલી-રચેલી મુંદર અને અનેક ગુણોથી ‘સુવિશાલ’ એટલે સારી વિશાલ-મોટી એવી આ મનોરથ માળા ઉત્તમ ગુણવાન મનુષ્યોના કંઠમાં સ્થાપન થઈ થકી શોભે છે. અથવા ગુણે કરી અત્યંત વિશાળ એવી આ મનોરથમાળા તેને જે ફાઈ મનુષ્યો પાતાના કંઠમાં ધારણ કરે તો તે ઉત્તમ શોભાને પામે છે અથવા ઉત્તમ એટલે પુરૂષો આ મનોરથમાળાને કંઠરથ કરીને સુવિશાળ ગુણવાળા થઈ શોભે ! શોભાને પામે ! એમ હું ઇચ્છુ મું. ૩૬

વારે અમદાવાદ મધ્યે પૂજ્યપાદ મુગ્ધીનના-
 મધ્યે ઓ રૂપંચદ્રસૂરીશ્વર મુનિનેવરત્ન પંડિત
 મદ્યે ઓ મુખિયદ્રગણિ મુશિમ્પરત્ન-પરમ
 પૂજ્ય પરમોપકારી પ્રાતઃ સ્મરણીય સકલગૌના
 ગમરક્ષક પારગામી પુત્રપ્રવર ઓ ગૌતમેયતાં
 જરાચાર્યવર્મ ઓ જ્ઞાનુચંદ્રસૂરીશ્વર૭ મદ્યા-
 રાજનાં શિષ્ય મુનિ સાગરચંદ્ર પાતાની સ્વરૂપ
 જુદિના અનુસારે સ્વ-પરના કથ્યાણુ માટે
 લખ્યો છે. તેમાં જે ક.ઈ જ્ઞાનીઓનો આજ્ઞા
 વિરુદ્ધ લખાયું હોય તો તેનું અથવા ન્યૂના-
 ધિક્કપણું ચમુ હોય તો તેનું 'મિથ્યામિ
 દુષ્ટં' એમાં શાન્તિઃ ! શાન્તિઃ ! શાન્તિઃ !

ઓ ચારિત્ર મનોરથમાલા-પ્રકરજ્વરત્ન-સ્વા

ધ્યાયઃસાર્થઃ સમાપ્તઃ ॥

ધીપાર્થચંદ્રસૂરીશ્વરવિરચિતા-

સધુઆરાધના.

(મહારણસલ સ્વાધ્યાય.)

(૧૨ી-આપાર્થ-૭૬) મૂલ-

મણમું પદિલું ધી અરિહંત,

મરતે જે સંપદ વિદરંત ।

વેદું સિદ્ધ અનાદિ અનંત,

ધી આચારજ જે ગુણવંત ॥ ૧ ॥

ધી ડબજમાય નમું ચિત્તધાર,

સાધુ જે અદિપદીવ મમાર ।

નમિયે ભગતિયે પંચ મિરાન્ત,

ત્રિવિધ ત્રિવિધ ત્રિધ્રુવન પ્રતિપાન્ત ॥૨॥

અર્થ:—પ્રથમ ધી અરિહંત પદને ૬
નમસ્કાર કરું છું, વળી આ અરતદેવની

વારે અમદાવાદ મધ્યે પૂજ્યપાદ મુગ્ધીતના-
 મપિય ઓ દર્શચંદ્રસૂરીશ્વર મુવિનેશ્વરત્ન પંડિત
 મહર્ષિ ઓ મુજિયંદ્રગણિ મુશિષ્યરત્ન-પરમ
 પૂજ્ય પરમોપકારી પ્રાતઃ સ્મરણીય સકલગૈના
 ગમરહસ્ય પારગામી મુગમ્બર ઓ કૈન શ્વેતાં
 જરાચાર્યવચં ઓ જાતૃચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહા-
 રાજનાં શિષ્ય મુનિ સાગરચંદ્રે પોતાની સ્વરૂપ
 બુદ્ધિના અનુસારે સ્વ-પરના કથ્યાણુ માટે
 લખ્યો છે. તેમાં જે ક.ઈ જાનીઓની આજ્ઞા
 વિરૂદ્ધ લખાયું હોય તો તેનું અથવા ન્યૂના-
 ધિક્કપાત્રું થયું હોય તો તેનું 'ભિષ્ણાભિ
 દુક્કડ' જોઈ શાન્તિઃ ! શાન્તિઃ ! શાન્તિઃ !

ઓ ચારિત્ર મનોરથમાલા-પ્રકરણરત્ન-સ્વા-
 મ્યાયઃસાર્યઃ સમાપ્તઃ ॥

શ્રીપાર્શ્વમંદમૂર્તીશ્વરચરિત-
લઘુઆરાધના.

(પ્રથમસ્કંધ ૨૫૧૫૫૫.)

(૧૨૧-૨૫૧૫૫-૫૬) મુક્ત-

મનમું વલિનું થી મરિતન,
મરને જે મંચડ ચિતન ।

વેદું મિદ્ અનાદિ મનેન,
થી આચારજ જે ગૂણરં ॥ ૧ ॥

થી ઉચ્ચગ્રાચ નમ્રે ચિત્તજાર,
માપુ જે અદિયદીચ મપ્રાર ।

મમિયે મગનિષ્ઠે પંચ પ્રિયાચ,
ત્રિવિધ ત્રિવિધ પ્રિયુવન પ્રતિપાચ ॥૨॥

અર્થ:—પ્રથમ થી અદિદત પદને દુ-
નમસ્કાર કરે મુ. વગી આ અસ્ત્રધારની

પટ્ટન ચાર કીજેં નિત સરણ,

જેમ મુલ્ય ગ્રાહે જાદણ ધરણ ।

ए जायन्ति नहु बीजो कोइ,

सरण बज पिजर जे होइ ॥ ५ ॥

અર્થ:—અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ અને ને
કેવલી સર્વજ્ઞ ભાષિત ધર્મ એ ચારે મંગલ
મને મંગલ-કલ્યાણના કરનારા થાઓ, એ ચારે
લોકમાં જેજે ઉત્તમ-પ્રધાન છે તેમાં પણ સારબૂત
છે. ૪ ઉપર કહેલ એજ ચારનું હમ્મેશાં હું
શરણુ કરું છું, જેથી મારા જન્મ-મરણ ટળે.
એમના સરખો બીજો કોઈ શરણુ નથી, શર-
ણુમાં વળ્લના પાંજરા જેવો રક્ષણુ કરનાર નો
હોય, તેનોજ શરણુ ગ્રહણુ કરાય છે. ૫

ए संसार असार अपार,

अधिर बहुल दुःखनो भंडार ।

તારે કરજી આપ આપણી.

મત્ય જે માખ્યો ચિમ્બુવન ધણો ॥૧૨॥

અર્થ:—દો ચેવન ! પરની નિના કો
જ વલસ છે, તેનો ત્યાગ કર. અને જોઈ પોતાનીજ
જી સંભાળ કર કારણકે પોતપોતાની કરજી
તેજ તારનાર છે આમુ તો તે કે જે વળુ જય
તના થતી પરમાત્માએ કહ્યું જનાન્યુ દોષ ૧૨

જિનવર મતિમા જિનવર તણી.

મયમ તત્ત્વ જ રંગે મળી ।

ગુપ્ત પ્રકાશે ગુપ્તો કરે,

તે ગુરુ તારે આપણ તરે ॥ ૧૩ ॥

દગામૃત્ત જિન આપિત ધર્મ.

મયવન સાર તત્ત્વનો મર્મ ।

અહનિત્ર મુક્તને જદ પ્રમાણ,

નિદુ પાપ અદારદ ઠાપ ॥ ૧૪ ॥

પગલ મ કર જીવ ! દુખો કો કિમ્,

કરે તેમ જમુ મન જે મમે ॥૧૧॥

અર્થ — ધોર્તેનધર્મમાં પણ મનાંતરી
પણા છે. મમજ વિના હવેએ દહિ રાગને
કઈ પાતપાતાના મતો નાની સીમેસા છે. માટે
હે હવ ! તુ કોઈ ઉપર અરુચિ કે અદેખાઈ
રીસ નહી. જેમકે આજે મારું જમાડયું, આજે
આમ કેમ કયું ? અથવા આ આમ કેમ
કરે છે ? ' દુખો કેા કિમે ' એટલે કેાઈએ
આમ કેમ કયું ? એવા વિચાર કરવા યોગ્ય
નથી. માટે જેના મનમાં જેમ મમે તેમ તે
કરે, પરચિંતામાં તારે પડ્યાની જરૂર નથી. ૧૧

પરિહર પર ચિંતા જંજાલ,

કર એક આપણની મંધાલ ।

નારે જરજી આપ આપજી.

મન્ય જે ધાવ્યો વિધુવન પળી ॥૬૭॥

અર્થઃ દે દેવન ' પદની નિત. જે
જીવત હો, તેને આગળ અને એક પાત નીક
તુ મહાત્મ હર કાવણે પાતપાતની રૂપ
નેજ તારના હો માધુ તો તે કે જે વણ જન
તમા માગી પદમામાઘ હયુ જતા પુ દેવ ૧-

તિવરા ધતિયા તિવરા મળી,

દશમ મન્ય પુ રહે મળી ।

ગુરુ દયાને મળો કરે,

તે ગુરુ મારે આપણ મરે ॥ ૬૮ ॥

દશમુષ તિન ધાવિત પદ.

દશવન માર તરનો દર્મ ।

સવિદ્ય મુક્તને જઈ દયાન,

નિંદુ વાપ અમાર રાજ ॥ ૬૯ ॥

અર્થ - જિનવર અને જિનવરની પ્રતિમઃ
 ના નાનેને પ્રથમ દેવતલ્યમાં ગમેવ છે
 ૧લી એ દેવતલ્ય જાણવું અને મુદ્દ પ્રકાગે-
 ૩૫દંડા કરે અને મુદ્દ કરજીને કરે-આચરે, તે
 મુદ્દતલ્ય જાણવું પાતે તરે અને બીજાને પત
 તારે અથા જ હોય તે મુદ્દ કહેવાય છે. ૧૩

દયામુલ શ્રીજિનેશ્વરેવ આપિત તે ધર્મ
 તલ્ય જાણવું તેમજ દ્વાદશાગ્રી-પ્રવચનનો
 આર અને અનેક તલ્યોનો ધર્મ આ વ્રજ
 તલ્યોમાં આવી જાય છે. હરમેશને માટે આ
 વ્રજ તલ્યની મને પૂર્ણ શ્રદ્ધા છે. અને તેનેજ હું
 સાચા કરી માનું છું. વગી આચરેલા-કરેલા
 અદ્વાર પાપસ્થાનોની હું નિદા કરું છું. ૧૪

ફળ વેલા જે દોષ પ્રમાદ,
 મુક્તને તો તજી દર્પ વિપાદ ।

મુગુરુ સાચે અણસણ સ્વર્ણ,

દુઃકૃતની આલોચણ કરું ॥ ૧૫ ॥

પટિવ્રજ્યું હવે ચારે સરણ,

ઇણિપરે સાધું પંડિત મરણ ।

ઘોસિરાધું પરિગ્રહ આરંભ,

તપ સંયમનો છડું અવરંભ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:-આ અંત સુખચની વેળામાં પ્રમાદ,
હાં અને વિપાદ એટલે જેઠ આ ત્રણેને હું
તણું છું. તણને હું સુસુરની સાથે અણસણ
ઉચ્ચે છું, મારી જાતથી ન કરવા ચોખ્ય
દુઃકૃત્ય થયા હોય તેની આલોચના કરે છું. ૧૫

હવે હું ચારે સરણનો સ્વીકાર કરે છું,
એ પ્રમાણે કરી હું પંડિત મરણને સાધું-
આરાધું છું. પરિગ્રહ અને આરંભને હું ઘોસરાધું
છું, તપ અને સંયમનું હું આલંબન છું. ૧૬

આ બવમાં કે પરમવોમાં ને હવે દૃષ્ટા
 દેવ તે હવેને હું જમાવું છું. અને લાગેલા
 તે સર્વ પાપને હું ચોટાણું ॥ ૨૧

કીર્તી યગતિ દેવગુરુજી,
 આમાગળ દાહી ગુણગી ॥

ફળ મવ કીષ મનેરે મરે,
 વહી વહી મનુષ્યોંદ તે મરે ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:- આ બવમાં કે બીજા બવોમાં દેવ
 ગુરુની કાળિ હરી દેવ, જુવને કરનારા
 આપ્તિ તેમની આમાતના દાહી દેવ, તે મરેનો
 વારંવાર હું જનુષીદના કો મુ જે કાંઈ
 મારાથી સામે મધુ જેમ હું વખાણું ॥ ૨૨

ગામ્મો જનનો કર્યો મન્યાન,
 રમ્યાવાય યગતિનું દાન ॥

ਅੰ ੧੧੫ ੩ ੧੧੫੫੫ ੫ ੧੧੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫
 ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫
 ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫

ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ

ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ

ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ

ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ॥ ੧੧ ॥

ਭੀਮੀ ੧੧ ੧੧੫੫੫ ੩ ੧੧੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫
 ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫
 ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫
 ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫
 ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫ ੫੫੫

ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ

ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ ਭੀਮੀ

આ ભવમાં કે પરમવોમાં જે છવો દણ્ય
 દેવ તે છવોને દુ ખમણું છું, અને લાગેલા
 તે સર્વ પાપને દુ વોસણું છું ૨૧

કીરી મગનિ દેવગુણી,

બ્રાહ્મણ શ્રી ગુણગિણી ।

જેન મવ કીધ યનેરે મવે,

વડો વડો અનુમોદું તે મરે ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-આ ભવમાં કે બીજા ભવોમાં જેવ
 મુદની ભક્તિ કરી દેવ, મુખને ઠરનારા
 બળી તેમની આશ્રાવના ટાલી દેવ, તે સર્વની
 વારંવાર દુ અનુમોદના કરે છું. જે કાચ
 મારાથી સાફ થયું જેમ દુ વખાણું છું. ૨૨

માદમ્મી જનનો કર્યો સન્માન,

વગ્યાપાત્ર મગનિમું દાન ।

હોય, અવિરતિ દાસવા માટે પરચખખાણ કર્યા
 હોય, સુખ-નિદ્રાત સાબળી ઈન્દ્રિયેશ્વરદેવની
 ખાણ પાસન કરી દોય અને નવા નવા
 ઉત્તમ બુદ્ધિએ કરી ઈન્દ્રિયમગ્ધદેવની મુનિ
 કરી દોય, તે તર્જને વારંવાર હું અનુમાદુ
 છું- મેં સાદે કર્મુ બંધ માનુ છું ૨૪

પાગી પૌમાનાદિક પર્વ.

ગુપ્ત મળી મારે ને મર્વે ।

જેન ધરે કીધે ધમેરે ધરે,

વણી વણી અનુમાદુ ને મર્વે ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:-પાગી અને વણ દેવામાંથી નવા
 માંસભરી આદિ પર્વ ઈસુરમાં જાનીએ
 જે બનાવેલ છે તે પ્રમાણે મર્વેની આરાધન
 આ બવમાં કે પૂર્વના અર્પે.મા કરી દોય તે
 મર્વેને વારંવાર હું અનુમાદુ છું ૨૫

નથી કહેલ પણ છે કે- 'રૂપેણ કિં ગુણ-
 વરાક્રમયજિતેન' અર્થાત-પરાક્રમ, મર-વીરતા,
 અસાધતા અદિગુણોથી સ્ત્રીત કેવળ રૂપ
 કરી શું? કશું નહીં વળી કોઈનાં કહેણાં
 ધ્યા વાક્યો પણ યોગ્યજ છે-“ગુણં પૂજ્યસ્ય
 મા રૂપં” ગુણો મુખ્યત્તે રૂપં અર્થાત-હે ભદ્રક !
 શુભની પૂજા કરજે પણ રૂપની પૂજા કરીશ
 નહીં, કારણ કે રૂપના આયૂષ્ય-અર્થકાર
 ગુણો છે. તેથી ગુણો એ હોય તો રૂપ ચોલો,
 પણ ગુણો ન હોય તો રૂપ ચોલો નહીં,
 ‘જન કારણ ગુણ કરો પ્રમાણ’ માટે હે ભવ્ય !
 રૂપ અને ગુણ એ એમાંથી ગુણને પ્રધાન
 ગણી અંગીકાર કરો. અને વળી હે ગુણજી !
 હે મુક્તતા ગુણવાન ! પૂર્વ પુણ્ય સંધ્યાગ્રમી
 સુરૂપને પામી તેના મદનો ત્યાગકર, એટલે
 આવા પ્રકારનો મદ તું કરીશ નહીં, કે-હું કેવો

રૂપમદે નહિ મનનકુમાર.

રૂપન્યા ંગે પોટ પ્રદાર ।

સંજમ નરિ પરીવર સયા,

તિગેમદ ંડિ પામપદ જ્યા ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:-રૂપના મદ થયે ચક્રવર્તિ સુનત-
કુમારનાં સુરીશમાં અદાર અતિના ઠોઠ રોમ
ઉત્પન્ન થયા, તે રખતે ચક્રવર્તિને સંસાર ઉપર-
થી ઉદાસીન બાવ ઉત્પન્ન થયો. તેથી બાવશેય
દૂર કરવાને માટે શ્રંખમ અંગીકાર કરી ઉત્પન્ન
થયેલ પરીસદ-ઉપસર્જને સદન કર્યો, અને સન-
નકુમારરાજશિ' મદ એટલે રૂપના અભિમાનને
છાંદ્રિ-ત્યાગ કરી પરમપદ જે ગોસ્વપદ તેને
પામ્યા, એટલે દ્રવ્ય બાવ રોમ રૂપ દુઃખોનો
સમૂહગેહ નાશ કરી સુર્વથી ઉત્કૃષ્ટ એવું જે
ગોસ્વ રથાન તેમાં નિરાશમાન થયા. ૧૦

ના દેવેન્દ્ર ખાસેથી શ્રવણ કરી, દેવો તેનું રૂપ
 પવામાં ઉત્કંઠા વાલા થયા. દેવો ગ્રાહણના
 રૂપ વાળા થઈ ન્યાં ચક્રવર્તિ સ્નાન કરે
 ત્યા આજ્યા, ન્યાં આવીને ચક્રવર્તિનું રૂપ
 યથા ચક્રિત થઈ ગયા, અને આનંદથી વિઆ-
 વા લાખ્યા કે ઈન્દ્રમહારાજે જેનું રૂપ વર્ણવ્યું
 હતું તેનું જ રૂપ આપનું છે, એમ નિશ્ચય કરી
 આનંદિત થયા. ત્યારે ચક્રવર્તિએ હર્ષિત
 થયેલા દેવોને પૂછ્યું કે-કેમ આપનું આવનું
 થયેલ છે, અને હર્ષ ઉત્પન્ન થવાનું કારણ
 શું છે? ત્યારે દેવોએ પૂર્વની બીના જે ઈન્દ્ર-
 મહારાજે વખાણેલ તે કહી સંભળાવી. તે
 વખતે ચક્રવર્તિએ રૂપના મદથી દેવોને કહ્યું
 કે-જ્યારે હું સર્વ અલંકાર સહી રાજસભામાં
 આવી સિંહાસન ઉપર બેસું ત્યારે મારે
 સ્વરૂપ તમે જુઓ તો તમને માલમ પડે કે

મુખને પામ્યા. કોઈ આચાર્યનો મન
સ્વર્ગે ગયા. આ કથામાં આરાંમ જો
-સમર્થ ચક્રવર્તિ જેવાએ પણ જો રૂપનો
કયો તો તેથી અનિદ દેલની પ્રાપ્તિ થઈ.
તે કર્મ લોગવી-નાશ કરી યાત્રિ પામ્યા.
વા સમર્થને પણ રૂપનો મહ નડ્યો તો અન્ય
હેરાન કરે તેમાં શું નવાઈ.માટે એવા દુઃખ-
યક રૂપમહનો ત્યાગ કરવો તે સ્વહિતેચ્છુ
રૂપોને યોગ્ય છે. ૧૦.

રુપતણો મદ્ જીવ ! નિવાર,

ઇમ નદુ પામિશ મવનજવાર !

ગર્વે કોઈ ન સીજે કાજ,

ગર્વે ન જહે ગિવપુર રાજ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-હે જીવ ! રૂપના મહત્તું તું નિવારણ

કર-છોડીદે, જો તું રૂપમહત્તું નિવારણ નહીં-રે,

તો તું ભવજલ પાર પામી શકીશ નહિ-એટલે

હી છે. ચંડિક વિધાના નામ આ પ્રમાણે
પ્રવેશ છે:-

ત્રાણિ જાતુરો વેદા મીમાંસા ન્યાયવિસ્તર:
જનં ધર્મશાસ્ત્ર ચ સ્થાનાન્યાદુષ્કર્મુર્દશ ॥૧॥
જ્ઞા કલ્પો સ્વાકરણં નિરૂપતં ઝ્યોતિર્ન તથા ।
દશેતિ પદદ્વાનિ પ્રાદુરેતાનિ કોવિદાઃ” ॥૨॥

અર્થાત્:-છ અંગ, ચાર વેદ, મીમાંસા,
ન્યાયનો વિસ્તાર, પુરાણ અને ધર્મશાસ્ત્ર
એ ચંડિક વિધાના સ્થાન કદા છે. ૧ શિક્ષા,
કલ્પ, સ્વાકરણ, નિરૂપ, ઝ્યોતિષ અને છંદ.
આ છ અંગશાસ્ત્રો વિદ્વાનોએ કદા છે. બીજી
રીતે પણ ચંડિક વિધાના નામ આ પ્રમાણે
છ:-(૧) નલોગામિની. (૨) પરકાપપ્રવેશિની.
(૩) રૂપપરાવર્તિની. (૪) રતંભની. (૫) મોહિની
(૬) સુવર્ણસિદ્ધિ. (૭) રત્નસિદ્ધિ. (૮) બંધયો-
ગિની. (૯) રૂપપરાવર્તની. (૧૦) રસસિદ્ધિ.

નામ પ્રમાણે મનોવાંછિત ક્ષણે આપનારા
 હોય તેમા આદેશ નથી. ૩ શ્રી ગૌતમ સ્વામી
 ના જન્મનુ સ્થાન ગુપ્તર નામનું ગામ છે. વર્જી
 આ જાણથી સર્વ જોપાલ પર્વત સુધી લોકો
 એટલે નાના મોટા સર્વ મનુષ્યો જેમના ગુણ
 પ્રામ-વખાણ કરે છે, તેમજ અનેક ભાદ ચાર
 જો જેમની 'જોશળે' એટલે સેવા કરે છે. ૪

ગૌતમ મિશ્રો ગુણ મંડાર,

પલ્લા ઘડોતેર વામ્પો વાર ।

ચરદા વિદ્યા જેણે અભ્યસી,

જાગત ડ્યોતિ ત્રિસિ મનવસી ॥૫॥

અર્થ:-ગૌતમ મોટા ગુણોનાં મંડાર,
 પલ્લાતેર કલાના પારગામી અને ચરદા વિદ્યા-
 જીનો જેમણે અભ્યાસ કરેલ છે, તે વિદ્યાઓ
 જાગતિ જ્યોતની માફક જેમના મનમાં

સેલી છે. ચર્ક વિધાના નામ આ પ્રમાણે
મતાવેલા છે:-

એતાનિ ચતુરો વેદા મીમાંસા ન્યાયવિસ્તારઃ
પુરાણ ધર્મશાસ્ત્ર ચ સ્થાનાન્યાદુભતુર્દશ ॥૧॥
શિક્ષા કર્ણો વ્યાકરણં નિરુક્તિર્યોત્તિર્ન તથા ।
છન્દઃૈતિ પદ્ધતાનિ પ્રાહુરેતાનિ કોવિદાઃ ॥૨॥

અર્થાત્:- છ અંગ, ચાર વેદ, મીમાંસા,
ન્યાયનો વિસ્તાર, પુરાણ અને ધર્મશાસ્ત્ર
એ ચર્ક વિધાના સ્થાન કલા છે. ૧ શિક્ષા,
કર્ણ, વ્યાકરણ, નિરુક્તિ, યોત્તિ અને છન્દ.
આ ■ અંગશાસ્ત્રો વિદ્વાનોએ કલા છે બીજી
દીતે પણ ચર્ક વિધાના નામ આ પ્રમાણે
છે:- (૧) નભોગામિની. (૨) પરકાયપ્રવેશિની.
(૩) રૂપપરાવર્તિની. (૪) સ્તંભની. (૫) મોહિની
(૬) સુવર્ણસિદ્ધિ. (૭) રત્નસિદ્ધિ. (૮) બંધયો-
લિની. (૯) શકપરાજયની. (૧૦) રસસિદ્ધિ.

/૧૧ વચીકરણી. (૧૨) ભૂતાદિમની. (૧૩) સર્વ
 ના પાકરી. (૧૪) શિવપદમાપિત્રી. એ પ્રમાણે
 પણ છે. ૫

વીરજિણ ઘડદડ સદસ શીસ,

નેમાંદિ પદિઓ મુજગીશ ।

તમુ વય વંદું નામું શીશ,

આશ ફલે મનની નિશદીસ ॥૬॥

ગીતારથ પદવીના ધણી,

મૂરીશ્વર જમુ મદિમા ઘણી ।

ગૌતમ મંત્ર સદા સમરંત,

તતસ્વિણ વિદ્યા સદુ ફુરંત ॥૭॥

અર્થ:- શ્રીવીર બગવાનના અડેક હાતર
 શિષ્યો, તે સર્વમાં પ્રથમ-અગ્રેસર મુખ્ય
 ‘મુજગીશ’ એટલે મનોવાંછિતને પૂર્ણ કર-
 નાર અથવા જગતમાં સારી રીતે પૂજ્ય,

તેમના ચરણમાં મસ્તક નમાવીને હું વંદન કરી
છું, કે જેથી મારા મનની આશાઓ સદા
નિરંતર ફલીમૂલ થાય. ૬ ગીતાર્થ એટલે સૂત્ર
અને અર્થના જાણ, સૂરીશ્વર પદવીના ધણી
અને જગતમાં જેમનો ધણો મહિમા છે તેવા
આશાથી પણ ગૌતમ સ્વામીનો મંત્ર સદા
સ્મરણ કરી રહ્યા છે. અથવા ગીતાર્થ સૂરી-
શ્વર પદવીના ધણી, જેમનો જગતમાં ધણો
મહિમા છે તેવા ગૌતમસ્વામીનો મંત્ર સ્મરણ
કરતા તત્કાળ સર્વ વિદ્યાઓ સુકુરાયમાન થઈ
મદી તેમને પ્રાપ્ત થાય છે. ૭

તન્નુ પ્રણમું વચને સંયતું,
एकचित्त चित्ते चित्तवुं ।

શ્રી ગૌતમ ગણધરનો નામ,

गौतम नामे नावे रोग,

गौतम नामे पावे भोग ॥१०॥

गौतम नामे नाजे व्याध,

गौतम नामे परम समाध ।

गौतम नामे दुर्जन हर,

गौतम नामे हरख भरपूर ॥११॥

गौतम नामे हय गय शर

गौतम नामे मुलखलण नार ।

गौतम नामे सुगुण सुपुत्र,

गौतम नामे सहये मित्र ॥१२॥

अर्थ:-श्रीगौतम स्वामीना नामे सर्व
प्रकारनी पीडा दळे, श्री गौतमना नामे सर्व
प्रकारना मनोवांछित इहे, श्रीगौतमना नामे
कोणपणु रोग आवे नही, श्रीगौतमना नामे
७१ सर्वप्रकारना लोभ-विज्ञास पावे, १०

ગૌતમ નામે જય સંપ્રાપ્ત,

ગૌતમ નામે તુઠે સ્વામ ।

ગૌતમ નામે વિનય વિવેક,

ગૌતમ નામે લામ અનેક ॥૧૪॥

ગૌતમ નામે ન છીપે પાપ,

ગૌતમ નામે ટહે સંતાપ ।

ગૌતમ નામે સ્વપે સર્વિ કર્મ,

ગૌતમ નામે હોય શિવ કર્મ ॥૧૫॥

અર્થ:-શ્રીગૌતમના નામે ઓછવની પ્રાપ્તિ થાય, શ્રીગૌતમના નામે ઠોઈ પ્રકારના પરાભવો-
દુઃખો થાય નહી, શ્રીગૌતમના નામે મંજલિક
વાહાંત્રો વામે અને શ્રીગૌતમના નામે 'કુરુકપૂર'
એટલે ઉત્તમ પ્રકારના સોજનની પ્રાપ્તિ થાય. ૧૩
શ્રીગૌતમના નામે સંગ્રામમાં-યુદ્ધમાં જીત થાય,
શ્રીગૌતમના નામે સ્વામી-માલિક તુષ્ટમાન થાય,

કરતાં જાગીએ જોઈએ સાવધાન અધ્યે તો
જોમના નામ સ્મરણનો મહિમા જોવો છે કે
સ્મરણ કરનાર જે જે વાંચ્યાંઓ કરે તેવું
તેવું તેને પ્રાપ્ત થાય. ૧૬

(સમર્પણવિધોક્તિ-શ્રુતમ)

इत्थं मौक्तमसेस्तुतिः
मुचिहिता चंद्रेण पार्श्वदिना,
वेतस्फीत मुदान्वयेन
गणपृत्पादाम्बुसुदूनवठचुना ।
तस्याः स्मरणं प्रभातसमये
कुर्वन्ति चद्रात्मका-
न्ने नित्यं मनसः समीहितफलं
सया त्वन्तेतराम् ॥१७॥

અર્થ:-જકિત-જહુ માનપૂર્વક ઉત્પન્ન
પ્રવેશ ઉચ્ચત્ત-પવિત્ર હર્ષ તેના સ્થાનરૂપ

અને ગણપતેના ચરણકમલોને સેવવામાં
 મરખા એવા પાર્થિવ્યંદ્ર આ પ્રકારે
 મૈત્રમ રામીની મનોહર સ્તુતિ વિરચી
 નાવી છે તે મનોહર સ્તુતિનું જે મુદર આ
 આ પ્રજાલતા લમણે સમરણ કરે છે તે નિ
 મનોવાછિત ફળને જરૂરી મેળવે છે. ૧૭

આ શ્રીમૈત્રમ રવામોના લઘુરાસ-પ્રકર
 રત્નના કતો પરમ ગુરૂદેવ શોચેનાચાચ' નિ
 મમયાસાવમેધકારક સ લેમર મરંગિતા
 શુદ્ધકિયોદ્ધારકારક સુગમધાનભિરૂદધારક
 મજાગપુરીયજુદ્ધરથાગચ્છનાચક શીપાશ્વર
 સૂરીશ્વરભૂમહારાજ છે, તેમના આશય
 અવિરૂદ્ધપણે બનતા પ્રયત્ને સહોષ અર્થ ક
 વાનો પ્રયાસ આચાર્યદેવ શીપરમપૂજ્ય માત
 આગળ નિશ્ચયેન્દ્રીય સાતિશય મતિમા

૫૦૫

આગરચંદ્રે વિ.સં.૧૯૬૭ ના કાર્તિક વદ ૬
સોમવારે અમહાવાદ મધ્યે કરેલ છે છતાં કર્તાના
આશયવિરૂદ્ધ લખાણ થયો હોય તો તેનો
મિથ્યા દુષ્ટત્વ યાઓ એમ ઇચ્છી વિરમું છું.

ઓં શાંતિઃ ! શાન્તિઃ ! ! શાન્તિઃ ! ! !
ઈતિશ્રી શ્રીવત્સલાભિનો લગુશસ-પ્રકરણરત્ન-
સાર્થઃ સમાપ્તઃ

અ. વા. પ. ર. વ. મો. પા. થ. ચં. દ. સૂ. રી. ચ. ર. મ. હા. રા. જ. ૬૧-

શ્રીશીલ્પદીપિકા સ્વાધ્યાયઃ ॥

(વ્યાસતો અને પુલ્ક-રેશીમાં.)

મુદ્ધ ગુરુ ખાલેરે ધરિયણ સાંભળો,
પાલે શીલ જે તનુ કુલ્લ નિરમલો ॥

નિરમલો મનહી વચન કાયા,
શીલ પાલે જે સહી ।

વલ્લિદારિ જાડં એક જીભે,
સારા ગુણ ન શકું વહી ॥

૧૫ પાલે થોડા રહસિ રહતા,
નારી નરયોગે મિલે ।

સ્ખૂલ્લિભદ્ર જેમ ચિરતિ રાણી,
વેદવર્મ ત્રિણુ ટલે ॥૧॥

અર્થ:—શ્રીશ્રીશ્રી પાલન કરવાનો વિધિ
 અને નેનો મદિમાં આચાર્યશ્રી જણાવે છે-
 યુગ્મરૂપ કરે છે કે દે જન્માન્માઓ ! આંબ
 જો. જે જાન્માનાં શ્રીશ્રીશ્રી પાલન કરે
 છે, તેનું કૃત્તિ નિર્મલ જાણવું. જે જન્માન્માઓ
 પરેખર મન, વચન અને કાયાએ કરી
 નિર્મલ શ્રીશ્રીશ્રી પાલન કરે છે, તેની કૃ
 જાણીદારી જાતે જાણે, અને તેના યુગ્મરૂપ વર્ણન
 કૃ જોડે જોડે કરી શકે નહીં, કારણ કે આ
 પંચમકાળમાં શ્રીશ્રીશ્રીશ્રી સ્વામીની માફક
 શ્રી અને પુરુષ જન્મેનો યોગ જોડાતમાં મર્યા
 છતાં અને શ્રીવેદ પુરુષવેદ કમં દશાવિના
 શ્રીશ્રીશ્રી વિરતિભાવને સખતારા એકાદ દોષ
 જે પોત પોતાનો સહચાર પાલવાની
 શ્રી-પુરુષોએ જોડાંતે જોડાં થવું નહીં.
 જૂસમાં જૂરી જોડાંત કહેલ છે. ૧

જાતિ કુલ્યવ્રતનીરે શુદ્ધિ જો વહે ।

તે મન ધાવત રૂંધી નિરવહે ॥

નિરવહે ઉત્તમ દેશચિરતિ, જીવ ઠાળે પંચમે ।

છઠે સત્તમ સર્વ ચિરતિ, પદ્ધતી નહુ અતિક્રમે ॥

ધણ મણા જે સાદુ સાદુળી,

વેદ સહિત તે ભાલિયા ।

જગન્નાથ આગમ છતા તેજે,

ધન્ય જેણે વ્રત રાલિયા ॥૨॥

અર્થ:- પોતાની ભતિની પોતાના કુલની
અને પોતાના મતની 'લક્ષ્મણ જે વહે' એટલે
લક્ષ્મણને જે ધારણ કરે, અર્થાત્ હું ભતવાન હું
કુલવાન અને હું ઉત્તમ ધર્મવાન છું, માટે મા-
રાણી અનાચાર કેમ સેવાય ? અને હું ઉન્માણે
ગમન કરે તો મારી ભત લક્ષ્મણ, મારી કુલ
લક્ષ્મણ અને મારો ધર્મ લક્ષ્મણ. એમ લક્ષ્મણને

ને ધારણ કરે તે 'ધાવત' એટલે ઉન્મા-
ર્ગમાં દોડતા મનને 'રૂંધી' એટલે અટકાવી
પવિત્ર શીલમતને 'નિર્બંધે' એટલે નિર્બંધ
કરે-પાલન કરે. મતભ્રમકે લગ્નલુ આત્મા
હોય તે શીલ પાલી શકે, પરંતુ લાજ વિનાનો
લુપ શીલ પાલી શકે નહીં. 'લુપકાણે પંચમે'
એટલે પાંચમાં ગુણસ્થાનમાં વર્તે તો લુપ દેશ
વિરતિ કહેવાય, તે ઉત્તમ દેશવિરતિ આવક
પોતાની જાતિકુલ મતની લગ્નને ધારણ કરતો
પોતાના શીલમતને પાલન કરે અને 'છટ્ટે
ઉત્તમ સર્વવિરતિ' એટલે છઠ્ઠા, સાતમાં
વેગેરે ગુણસ્થાનોમાં વર્તતા લુપો સર્વવિરતિ
કહેવાય છે, તે સર્વવિરતિ રૂપ આરિત્ર ગુણમં
વર્તતા આત્માઓ શીલમતમાં 'અતિક્રમ
એટલે મનશુદ્ધિનો નાશ, એટલું પણ અતિ
ક્રમણ દોષ ન લગાડે એવી રીતે નિરતિચ

૨૫છે શીલવતને પાલન કરે. ' ભલભલા ' એટલે સારામાં સારા ઉત્કૃષ્ટ ગુણવાળા ને સાધુ સાધ્વીઓ, તેઓને પણ આગમ-સિદ્ધાંતમાં વેદ સહિત કહેલા છે. મારે જગજાય પર-માત્માના આગમે જ્યાંસુધી વિદ્યમાન છે ત્યાં સુધી તેઓના ઉપર શ્રદ્ધા રાખી જેમણે પોતાના યતોની રક્ષા કરી અખણિત શીલાદિ યતોને રાખ્યા, તેઓને ધન્ય છે, તેઓજ સાન્યશાળી કહેવાય અને તેઓએજ આ ઉત્તમ લાભ મેલ્યો ગણાય. ૨

રૂપી સરળા જેમ જે નહુ કહે,
મનનો વિંતન છડમથ કિમ ॥
કિમ નહે નિરતો કહે નિરતો,
જેમ ભોકે દ્રીવદી ।
નારદે પૂછ્યા વંચ સાચા,
હીન્દુ નિરમલ મુર નદી ॥

સહકાર વાળ્યો વૃદ્ધિ પાળ્યો,
 પણ પુણ્ય ફલેં મર્યો ।
 તત્કાલ મદિમા સત્ય કેરો,
 જીજ્ઞાસા ઉદ્યોગ ॥૩॥

અર્થ:-૩૫૧ સાધવી અને લજમણા સા-
 થવીની માફક જે માયા-કપટથી સત્ય જીના
 પ્રગટ કરે નહીં તેના મનમાં ચિંતવેલા
 પાપોને છદ્મસ્થ શુદ્ધો ઠેવી રીતે જાણી
 શકે અને સત્ય જીના જાણ્યા વિના તેને
 આજ્ઞાવણ પ્રાપ્તિના જ્ઞાનથી રી રીતે
 આપી શકે ? અહીં ૩૫૧ સાધવીની કંઠ
 જીના આ પ્રમાણે જણાવી:-૩૫૧ નામની
 રાજપુત્રી જાણ વિધવા હતી, તેના પિતાને
 પુત્ર ન હતો તેથી પુત્રી પર યજ્ઞોષ્ઠ પ્રેમ
 હતો. અંતે પુ

કાળ કરી ગયા. હવે રૂપી રાજ યજ્ઞેલ છે.
 ઠાઠ વખત રૂપી રાજ પોતાના શીલસન્નાહ
 નામના મંત્રીને જોઈ મનમાં કામવિકારવાળા
 થયા, મંત્રીએ રાજની વિકારવાળી દ્રષ્ટી જોઈ
 પોતાના શીલવતનો ખચાવ કરી...
 ત્યાંથી ભાગી છટકા અને વેરા
 ચારિત્ર અંગીકાર કર્યું. સૂત્ર-સિ
 દેવની પાસે અભ્યાસ કરી
 જોડલે શ્રી સથે આચાર્યપદથી ।
 રૂપી રાજએ પણ દીક્ષા લીધી, સા
 રિત્રપાલન કરી અંત સમયે આચ
 પચન્ત (અંત સમયની) આરાધ
 તે દ્રષ્ટીવિકારથી યજ્ઞેલ પૂર્વ અ
 માચારી ગોપબુ, આચાર્યશ્રીએ
 આપ્યું, છતાં પણ માયા કરી
 સ્વીકારી અને આસોયણા પણ ન

અંતે કાળ કરી ગર્ભ, તેથી રૂપી સાધ્વીને જહુ
 સર્વોમાં જમણું થયું. હવે લખમણા માધ્વીની
 હંકે જીના આ પ્રમાણે બાણવી:-એક વખત
 લખમણા નામની સાધ્વીને ચકલા ચકલીનું
 મથુન જોવામાં આવ્યું, તેથી વિચારે યયા કે
 પરમાત્માએ મૈથુન સેવવાની અનુમતી કેમ
 આપી નહીં હોય અથવા વીતરાગ તો પોતે
 અવેદી છે તેથી વેદવાજાને થતી પીડા તે
 અવેદી શી રીતે બાણી શકે, જો બાણે તો
 આજ્ઞા આપેને. આવા વિચારે યયા. તે જોકે
 તેણીને વધારે વખત રહ્યા નથી, છતાં પણ
 તેઓને દૂર કરવા માટે યોગ્ય પ્રયત્ન ન થવા-
 ના ક્ષીધે અંત્રારૂઢિના કારણભૂત યયા. ત્યાર
 પછી તરતજ તેણીના વિચારે જલહાયા,
 મનમાં થયું કે અહાહા આ મેં જોટા વિચારે
 કર્યા છે, તેથી મને મહાન પાપ લાગ્યું, માટે હું

ભારતની અંદર જણાવેલ છે કે—શીલ ગુણની
 અંદર નિર્મલ ગંગા નદીના જેવી સતી દ્રોપ-
 દીછને નારદજીએ પાંચ પ્રશ્ન પૂછ્યા. અને
 કહ્યું કે તેઓના ઉત્તર તમે સાચાજ આપો
 છે. તેની ખાતરી શી ? ત્યારે સતી દ્રૌપદીજી
 બોલી કે આ આંખો હું વાહું અને જો જો
 ઉજો, વૃદ્ધિ પામે, પાંદડા, પુલ અને ફળ આવે
 તો જાણજો કે દ્રૌપદી સાચું બોલે છે, અને
 સતી છે. નહિ તો નહી. આવી પ્રતિજ્ઞા કરી
 ત્યારે નારદજીએ પ્રશ્ન પૂછ્યા, અને સતી
 દ્રૌપદીજી પણ આંખો વાળી ઉત્તર આપતી ગઈ
 તેમ તેમ આંખો ઉઝ્યો, વૃદ્ધિને પામ્યો, પર
 પુત્ર અને ફળે કરી બરાબર. ઉત્તરો પૂરા થતાં
 કેરીઓ પાકી અને સહુને તે ચખાડી, ચખા-
 ઠતાંજ તત્કાલ સત્યતાનો મહિમા વિસ્તાર
 પામ્યો અને પોતાના પવિત્ર શીલ ગુણને

સતી દ્રૌપદી સાચી વાણી બોલી કે તરતજ આંખે રૂળ પુલવાળો થયો. ૧

શ્રી મહાભારત રાત્રમાં ઉત્તમ પાંચ વાક્ય-વચનો દુર્વાસાકવિની પ્રેરણાથી ખુલ્લે રીતે નારદે જેવા પૂછ્યા કે તરતજ તેના સાચા ઉત્તર આપવા સતી દ્રૌપદી પ્રતિજ્ઞા કરતી બોલી. ૨ દ્રૌપદી જે સાચા ઉત્તર આપે કે તે અકાળે આ આમ વૃક્ષ ઊગે છે તેમજ પાન, ડાળીયો, શાખા, પ્રશાખા અને પુલ રૂળવાળો થાય છે, એમ જાણીને, નહીં તર નહીં. ત્યારે નારદે પ્રશ્ન કર્યો. ૩ પાંચ જાતોમાં તું સતોષવાળી છે? સ્ત્રીઓમાં સતી-ત્વનું સંજ્ઞા ક્યારે સંભવી શકે? સ્ત્રીઓમાં વિશુદ્ધતા હોય ખરી? સ્ત્રીઓ પતિમાં પ્રીતિ ધારણ કરે? સ્ત્રીઓ વિષય વાસનાથી તૃપ્ત થાય? આ પાંચ પ્રશ્નોના સાચા ઉત્તર આપે.

૪ ત્યારે દ્રૌપદીજી બોલ્યા:-સ્વરૂપવાળા પાંચે
 મહાત્મા યોદ્ધા-શૂરવીર એવા પાંડવો મારા પતિ
 છે, તો પણ અંધલ ચિત્ત-મન છઠ્ઠા પ્રતે
 દોડે છે, જો કે દ્રૌપદી તો પોતે સતી છે, તો
 પણ સ્ત્રીઓના સ્વભાવનું સ્વરૂપ જણાવી
 રહેલ છે, જો અંધલ મન ઉપર પુરે પુરે
 કાબૂ ન હોય તો સ્ત્રી સ્વભાવને લઈ જરૂર
 ચિત્ત બહાર ગયા વિના રહે નહીં. ૫ પ્રાચે
 કરી જ્યાં સુધી એકાંત મળે નહીં, સમય મળે
 નહીં અને પ્રાર્થના કરનાર પુરુષ મળે નહીં
 ત્યાં સુધી હે નારદ! સ્ત્રીઓનું સતીત્વ ટકી
 રહ્યું છે. ૬ રૂપવાત પુરુષ જોઈને પછી બલે
 તે પિતા-હોય કે ભાઈ હોય કે પુત્ર હોય
 પણ જેમ કાચો ઘડો જલથી પીગળી જાય છે.
 તેમ સ્ત્રીઓની યોની પીગળે છે. ૭ વર્ષાઋતુનો
 ૧ કાળ સ્ત્રીઓને ઘણો કષ્ટ આપનાર છે, ભત્તાર

તેની દોષો નાની સખો નાની કે તરતજ
અથવા રૂઢિચુસ્તો સખો ૧

હો મહામારતે સામના ઉભા પામ
પામ સમગ્ર કુસંગાતિની પ્રજ્ઞાથી ખુલે
હી ૧ મારદે જવા પૂઝવા કે તરતજ તેના
ગયા ઉભા આપણ તો દોષી પ્રતિષ્ઠા
જગી નાહી ૨ દોષી એ સાચા ઉત્તર
આપે છે તે અમારો આ આસ વૃક્ષ કિમે છે
તમાજ પાન, ઝાળીયો, શાખા, પ્રશાખા અને
ફૂલ ફળવાળો થાય છે, એમ જણાવે, તો
તર નહીં ત્યારે મારદે પ્રશ્ન કર્યો ૩ પાંચ
સત્તોરમાં તું સંતોષવાળી છે? શ્રીયોમાં સતી-
ત્વનું સંજ્ઞા કરવારે સંજ્ઞા શકે? શ્રીયોમાં
વિગુહતા હોય ખરી? શ્રીયો પતિમાં પ્રીતિ
ધારણ કરે? શ્રીયો વિવચ વાચનાથી તૃપ્ત
થાય? આ પાંચ પ્રશ્નોના સાચા ઉત્તર આપે. ૪

૪ ત્યારે ડ્રોપડી છ યોડ્યા:-સ્વરૂપચાળા પાંચે
 મકાન ચોદા-સૂરવીર એવા પાંડવો મારા પતિ
 છે, તો પણ અંચલ ચિત્ત-મન છડા પ્રતે
 રોટ છે, ને કે ડ્રોપડી તો પોતે સતી છે, તો
 પણ સ્ત્રીયોના સ્વભાવનું સ્વરૂપ જણાવી
 રહેલ છે. ને અંચલ મન ઉપર પુરે પુરે
 કાઠૂ ન હોય તો સ્ત્રી સ્વભાવને લઈ જરૂર
 ચિત્ત બહાર ગયા વિના રહે નહીં. ૫ પ્રાચે
 કરી જ્યાં સુધી એકાંત મળે નહીં, સમય મળે
 નહીં અને પ્રાર્થના કરનાર પુરૂષ મળે નહીં
 ત્યાં સુધી હે નારદ! સ્ત્રીયોનું સતીત્વ ટકી
 રહ્યું છે. ૬ રૂપવાન પુરૂષ જોઈને પછી બસે
 તે પિતા-હોય કે બાઈ હોય કે પુત્ર હોય
 પણ જેમ કાચો ઘડો જલથી પીગળી જાય છે,
 જેમ સૂર્યોની ચોની પીગળે છે. ૭ વર્ષાઋતુનો
 સ્ત્રીયોને ધણો કષ્ટ આપનાર છે, જતોર

એટલે મસ્તીન મધ્ય એમ જાણવું, કારણ કે
 માફી ભાવના વિના કોઈ પણ દ્રવ્ય કોઈ
 વખતે શીત્રવતને મસ્તીન કરતો નથી. અર્થાત્
 જ્યારે વિવેક વાનનાની ભાવનાથી જ પવિત્ર
 શીત્રવત મસ્તીન થાય છે, અને તેથી દ્રવ્ય
 દુર્ગતિમા અનેક પ્રકારે દુર્ગતિને બોક્તા બને
 છે, તેથી મદ્યમા પુરુષા મસ્તીન ભાવનાને
 નવંથા ત્યાગ કરી શુદ્ધ શીત્રવત વિગેરે મદ્ય-
 પ્રતોમા રમણ કરતા અપૂર્વ કરણ ગુણરથાને
 ઘટ્ટી 'ઉત્તમકાળ' એટલે ત્રીતીર્થકરદેવોના
 વારામાં ક્ષપકશ્રેણી ઉપર આરૂઢ થઈ શુક્ત
 ધ્યાન રૂપ અગ્નિથી ધનધાતી કર્મને નાશ કરી
 તેઓ કેવલજ્ઞાન અને કેવલ દર્શન રૂપજ્ઞકર્મને
 વધો, એટલે પામ્યા, અર્થાત્ કેવલી ભગવાન
 થયા વગી વિશુદ્ધ ભાવનાના યોગે શીત્રાદિ-
 પ્રતોને ધારણ કરતા અપૂર્વકરણ ગુણરથાનથી

ઉપશમશ્રેણી આરંભી ઉપરના શુભરથાનો
 એ ચાતા અમીઆદમાં ઉપશાંત મોહ વીત-
 રાગ શુભરથાને પોચા અને તેઓ ત્યાંથી
 પાછા ન પડ્યા, અર્થાત્ ત્યાંજ આશુપ પૂર્ણ થયું
 તેથી ત્યાંજ કાળધર્મ પામ્યા. એવા તે
 મુનિશાસ્ત્રે અલ્પુત્તરવિમાનોમાં ઉત્પન્ન થયા.
 તેમને પણ ધન ધન્ય છે જો કે અલ્પુત્તર
 વિમાનમાં દેવ તરીકે ઉત્પન્ન થએલા હોવાથી
 તેમનામાં વિરતિરૂપ ચારિત્ર રહેલ નથી એટલે
 વિરતિ વિનાના છે. છતાંપણ પાંચમું અંગ શ્રી
 ભગવતી સૂત્ર તેમાં તેઓને અવિરતિ ઉપશાંત
 મોહા એટલે અવિરતિ છતાં સમી ગયો છે
 મોહ જેમનો એવા શ્રીજિનેશ્વર દેવોએ કહ્યા
 કે, અને તેઓ આવતી ગતિમાં એટલે આવ-
 તાજ ભવમાં સર્વકર્મોનો નાશ કરી ચિદ-
 પદને પામશે. ૪

ઉપશમએણી આરંભી ઉપરના શુષ્કસ્થાનો
 એ ચડતા અગ્નીઆરમાં ઉપશાંત મોહ વીત-
 રાગ શુષ્કસ્થાને પોઆ અને તેઓ ત્યાંથી
 પાછા ન પડ્યા, અર્થાત્ ત્યાંજ આયુષ પૂર્ણ થયુ
 તેથી ત્યાંજ કાળધર્મ પામ્યા. એવા તે
 મુનિરાજે અણ્ણતરવિમાનોમાં ઉત્પન્ન થયા.
 તેમને પશુ ધન ધન્ય છે એ કે અણ્ણતર
 વિમાનમાં દેવ તરીકે ઉત્પન્ન થએલા હોવાથી
 તેમનામાં વિરતિરૂપ આરિત્ર રહેલ નથી એટલે
 વિરતિ વિનાના છે. છતાંપણ પાંચમું અંગ શ્રી
 ભગવતી સૂત્ર તેમાં તેઓને અવિરતિ ઉપશાંત
 મોહા એટલે અવિરતિ છતાં સમી ગયો છે
 મોહ જેમનો એવા શ્રીજિનેશ્વર દેવોએ કહ્યા
 છે, અને તેઓ આવતી ગતિમાં એટલે આવ-
 તાજ ભવમાં સર્વકર્મોનો નાશ કરી સિદ્ધ-
 પદને પામશે. ૪

નેદ મુનેરી વાંચે સ્ત્રીજ જે,
 ધાગ્ય વાંચે ધોરી સ્ત્રીજ ને ॥
 તમુ સ્ત્રીજ ધોરી વવિ કણ્ઠોરી,
 વાચ્ય વંચમ જેદની ।
 મંદિગ્યો ઉતમ વાઠ માગી,
 શોચ રંગા જેદની ॥

તમુ નામ સમરણ જાય વાતર,
 વંધ પરમાં મનારો ।

મન વચન જયણા મળે,

પાર્શ્વનંદ્રમૂરિ જેમ શિવરમણી વરા ॥૫॥

અર્થ:-ચેતનને પાનાના ઉદયમાં આવેલ
 વેદ-મોહનીય ઠમ તેને સારી રીતે વેદતા-
 ભોગવતા છતાં જે આચ્ચશાળી ભવ રીત
 વ્રતને પાલન કરે છે, તે આચ્ચવાદ આગે-
 અવિપ્લમાં સંપદા અને હકુરાઈની મોટી

લીલાને પામે છે. આ પાંચમાં આરાના કા-
ળમાં જે સાગ્યશાળીઓની અનેક પ્રકારની
વિધૂતિઓના કારણપૂત મોટી લીલારૂપ જે
શીલ તેને પાલન કરવા માટે 'વજ્રકરોટી'
એટલે વજ્રના જેવી મજબૂત કરોટી એટલે
જેમની લગોટ છે. મતલબ કે કાછડી છતાં-
લ'પટ નથી, અર્થાત્ દુષ્કર એવા શીલવતને
ધારણ કરનારા છે, તેઓની 'શીલરેખા' એટલે
શીલપાલન કરવામાં 'રેખા' વિશેષતા, મુખ્યતા,
અમેક્ષરતા અથવા 'રેખા' એટલે છાપ, શુદ્ધતા,
ઉત્તમતા તે તેઓની 'ઉત્તમ કાળ સરખી'
એટલે એવા આરામાં થએલા મહત્ (મહાન)
પુરોના શીલ રેખાના સરખી શીલરેખા
જણવો. તેવા પવિત્ર પ્રસન્નચર્ચવતને ધારણ
કરનારાઓનું નામસ્મરણ કરવાથી નામસ્મરણ
કરનારાના 'પાતક' એટલે અધ-પાપ નાશ પા-
છે. માટે હે ભવ્યજનો ! સરીરે કરી બરાબ

પ્રત્યક્ષને પાત્રન કરમે, અર્થાત શરીરની
 પદ્ધતિ રહેતે, અને મન વગરની શીતલતાની
 પદ્ધતિ કરમે એટલે કથાચિત શીત ગુણની
 મન વચન ગદ્યાર અથ તે તેને જંથી લાવી
 હર શીત ગુણના રમણનાવાળા બનાવમે,
 કારણકે મન-વચન ધણા અપત્ર છે તેથીજ
 તેની જગ્યા બનાવી છે પ્રસંગને લઈ એ
 ગદ્યાર નીકળી અથ અને તેથી માર પત્ર
 બાંધી ગયું એમ ન માનતા તેને હર જંથી
 લાવી મૂક ગુણમાં આણવા પ્રયત્ન કરમે એમ
 સ્વાધ્યાયકાર આચાર્યદેવ સૂચના કરે છે.
 અને હોકમાં પણ કહેવાય છે કે--
 "મત જાણ તો જાણદે, મત જાણદે શરીર ।
 વીતા ચઢાઈ કામટો, વયું લમેતા તીર ॥૧૧॥"
 એ પ્રમાણે પરમપૂજ્ય શ્રીમન્નાગપુરીય
 ગુરુજીનાગચ્છાધિપતિ આગમ સિદ્ધાંતના બા-
 લાવગ્રાધકારક ઉત્કૃષ્ટ સંવેગ ગુણના ધારક

જીનાચાર્યદેવ શ્રીમત્પાર્શ્વચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મ-
 હારાજ જણાવે છે કે હે જ્ઞાતમાઓ !
 પવિત્ર એવા શીલ શુભને ધારણ કરવાથી જેમ
 જડદી તમે શિવરમણી-ગ્રાજી લક્ષ્મી વરો-
 પામે ! પરમ સુખના ભાગીદાર થાઓ ! !
 અને અખંડ કલ્યાણ મંગલને પ્રાપ્ત કરો ! ! !
 એમ હું હૃદયે હું આસ્વાદ્યાયરત્ન પ્રકર-
 ÷નો સંક્ષેપ અર્થ : પરમપૂજ્ય પ્રાતઃક્રમ-
 ણીય ધુગપ્રવર જીનાચાર્યદેવ શ્રીમાતૃચંદ્ર
 સૂરીશ્વરજી મહારાજના શિષ્ય મુનિ સાગર-
 ચંદ્ર પોતાની સ્વરૂપ ભુદિના અનુસારે સ્વ-
 પદના કલ્યાણના માટે યથાશક્તિએ શ્રી
 આચાર્યદેવની કૃતિને અનુલક્ષી વિ.સં. ૧૯૬૨
 ના દિતીય ભાદરવા શુદ્ધ ૧૧ રવિવારે અમ-
 રમાં લખ્યો છે. તે વાંચનારને કલ્યાણ
 પ્રદ થાઓ ! ! ! એાં શાન્તિઃ ૩
 ધીશીશક્તીપિપ્રાપ્તકરણરત્નસ્વાધ્યાયઃ સાર્થના

૧૧૫૫૫૫ ૭૦૫૫૫૫ ૩૨૫૫૫૫ ૩૧-
કેતનારાણી વિનતીની સજ્જાય
માઝોડા ૬૦૫૫૫૫ ૩૨૫૫૫૫ ૩૨૫૫૫૫ ૩૨૫૫૫૫

કેતના રાણી કે રાણીને રિતે,

ગુણ ગ્રીવ બીજરિયામ ।

મારાગમજાને નિદુ નિદુ વેદિયે,

નિમિરવેગે ગણામ. કેતના ૦ ॥૧॥

અર્થ — 'કેતના રાણી' એટલે સુભતિ તે
પાતાના 'સયજી' એટલે રાખીને વિનવે છે-
નમનાપૂર્વક જણાવે છે. કે હે સીતા વિશાસી !
કેતના ! એટલે નવી નવી સીતાઓમાં-કીડા-
કોમાં આનંદ પામનાર હે હવે ! સાંભળ,
અથવા સીતા એટલે જોગ તેના વિશાસ-પરિ-
ણામ કેવાં ॥ તે હે હવે ! તું સાંભળ, 'આવા-
ગમજા' એટલે આવ જાવ જ્યાં સુએશાં 'મં-
દિગે' એટલે મલી હોય અર્થાત્ આસનું આવવું
અને જનું જ્યાં નિરંતર જાપ કરતું હોય ત્યાં
મુગિ રહેશે પરવાસ' એટલે સરોરૂપ પરમાં

રિધરવાય કેવી રીતે કરી શકાયે ? અથવા
કુલ નીચ યોનીયોમાં જમવાનું જ્યાં સુધી
રહેલ છે ત્યાં સુધી આપને જોકે હામિ કરી
જેમવાનું કેવી રીતે જની શકાયે ? તેનો વિચાર
અવશ્ય કરવો જોઈએ. જોમ યોનાના સ્વામીને
ચેતના શબ્દી સુખજીવી રહેલ છે. ૧

ધૂળી મ જાજેરે મમરા તુંવદી,
તુંવદી કડવીરે રોય ।

રૂપે મ રાચેરે મમરા ધોનીદા,

ગુણ રાચે સવિ કાય. ચેત૦ ૥૨૥

અર્થ:-હે જમરા ભવ ! આ શરીરરૂપ
છે તેને હું જુલ્હી ન જઈશ, અર્થાત્
રીતે જમમાં પડીશ નહીં. હે ચેતન !
જાજે હુંજડી કડવી હોય છે, તેથી તે
હુંજડી સેવનારને મરણ પર્યંત માઠા
સ્વામ લોગવવાં પડે છે. માટે હે લોગા
૧૨ ભવ ! આ શરીરરૂપ કડવી હુંજડીના

રૂપમાં તું રાચીશ નહીં કારણકે જોમાં
 રાચ્યામાચ્યા તે જરા તત્ત્વને બુદ્ધ્યા અ
 સંસારમાં રજાયા તેમજ તેમજે હંદગ
 જોજો સુખાવી, ખરાજ ખરા થયા. માટે ગુણુ
 રાગી થવું જોઈએ. અને જે સમજી આત્માએ
 હોય છે, તે સર્વ ગુણના જ રાગી બને છે, અ
 તેથી જ તેવા આત્માએ હંદગીને લા
 મેલવી સુખી થાય છે. માટે હે સ્વામી ! ખો
 રંગરાગમાં રૂસાચો નહીં, જોમ ચેતના રાજ
 પોતાના સ્વામીને સમજાવે છે. ૨

જરા આવેરે જોવન મજ પડે,
 નિત ઝગમગેરે માણ ।

વજા કુશળેરે વજા કિમ પૂછીય,
 હાણ ત્રિદાણેરે હાણ. ચેત૦ ॥૩॥

અર્થ:-જરા એટલે વધનો નાશ, શરીરને
 રા અવસ્થા આવે છે ત્યારે યોગ

અવસ્થા 'જલપટે' એટલે તળી જાય-નાશ
 પામે છે અને પ્રતિદિન જેમ જેમ મૃત્યુ ઉગતા
 જાય છે તેમ તેમ જરા અવસ્થા વધતી જાય છે
 અર્થાત્ સિંહ જેવા પ્રસાદમી સ્વતંત્ર વ્યક્તિને
 પણ પરાધીન. નિર્બલ અને પશુખંડપ્રતી
 બનાવી મુકે છે. આ બીના સડ કોઈને પ્રત્યક્ષ
 દેખવામાં આવે છે છતાં પણ જાણે જાણતા જ
 ન હોય એમ એટલા કદે છે વળી પોતે પોતાને
 કલામાં કુશલ માનતા હોવાથી આ બાળતમાં
 બીજાને પણ કેમ પૂછી શકાય? 'વિહાણે' એટલે
 વહાણો-સવાર-પ્રભાત, દરેક દિવસની પ્રભાતે
 હાની થઈ રહેલ છે, અથવા દરેક પ્રભાતની
 જેમ હાની થતી જાય છે તેમ અવસ્થાની પણ
 સાથે હાની થતી જાય છે, એમ એતના રાણી
 સુમતિ પોતાના સ્વામીને સમજાવી રહેલ છે. ૩

તાંજે ચંમેરે તરુવર પંગીયા,
 જેદનો જુજુઓ વાસ ।

શુદ્ધિ પત્ર.

નં.	શીટી.	અમુદ	મુદ
૬	૩	હરી સહાય	હરી સહાય
૧૮	૫	અને તેને	અને તેને
૨૧	૧૧	મગાડ	મગાડ
૭૬	૧૧	ત્યાગ કરવો	ત્યાગ કરવો
૮૨	૪	કુમનિયાં	કુમનિયા
૧૩૨	૧૪	શુભાશો	શુભાશો
૧૩૫	૭	એ દિને	એ દીસે
૧૩૮	૧૨	વગવઘ માટે	વગવઘ માટે
૧૪૧	૧૦	પાણી પીધું	પણી પીધું
૧૪૧	૧૩	તપનિ ન	તપનિ ન
૧૮૧	૮	થયા કરે છે	થયા કરે છે
૨૧૫	૧૫	પુન્ય ક્રમો	પુન્ય ક્રમો
૨૧૮	૧૩	નસા કુદિ	નસા કુદિ
૨૧૬	૩	વલ્લ પુત્રો	વલ્લ પુત્રો
૨૨૩	૧૩	બીજા છે	બીજા છે

શ્રી સદ્ગુરુ સ્તુતિ:

(માહિની-છંદ.)

વદયશિશ્વરિચન્દ્રાઃ સદ્ગોંડમોધિચન્દ્રાઃ,

સુકૃતકૃમુદચન્દ્રા ધ્વાંતચિર્જસચન્દ્રાઃ ।

કુમતનન્દિનચન્દ્રાઃ કીર્તિચિન્પાતચન્દ્રાઃ,

મમદ્ગનનચન્દ્રાઃ શ્રેયસે પાર્શ્વચન્દ્રાઃ ।

શ્રેયસે બ્રાતૃચન્દ્રાઃ ॥૧॥

અક્ષરાર્થ:-કૃદ્યાયમ શિખરપર પ્રકાશ કરવામાં, મત્સ્ય વચનરૂપ સમુદની પ્રદિ કરવામાં, પુષ્પરૂપ કૃમુદને વિહસિત કરવામાં, અગ્નિવરૂપ અધકારનો નાશ કરવામાં, કુમત રૂપ કમલનો સંક્રાંત્ય કરવામાં, કીર્તિ પ્રસિદ્ધ કરવામાં, અને આદ્યંત દર્શન દિપત્ત કરવામાં, ચંદ્ર સરખા શ્રી પાર્શ્વચંદ્રમુરિ અને શ્રી બ્રાતૃચંદ્રમુરિ કૃદ્યાય કરવારે યાઓ !

श्री सद्गुरु स्तुतिः

(मालिनी-छंदः)

उदयनिसरिचन्द्राः सद्बचोऽभोधिवन्द्राः,
मुकुतकुमुदचन्द्रा ध्वांतविध्वंसचन्द्राः ।
कुमलनलिनचन्द्राः कीर्तिविम्ब्यातचन्द्राः,
ममदनननचन्द्राः धेयसे पार्श्वचन्द्राः ।
श्रेयसे आनृचन्द्राः ॥१॥

अक्षरार्थः—छिप्पायन शिष्यरूप प्रकाश
करवाभां, सत्य वचनरूप समुद्रनी जह्नि करवाभां,
मुकुटरूप कुमुदने विहसित करवाभां, अगानरूप
अधकारने नाश करवाभां, कुमल रूप कुमलने
संकेत करवाभां; कीर्ति प्रसिद्ध करवाभां, अने
अत्यंत दुर्ग छिपन करवाभां, अंद सरभा
श्री पार्श्व-दक्षरि अने श्री आनृ-दक्षरि
छिप्पाय करनार याज्यो !

શ્રી સદ્ગુરુ સ્તુતિ:

(માહિની-છંદ.)

હૃદયશિશ્વરિન્દ્રાઃ સદૃષોઽમોધિન્દ્રાઃ,
સુકૃતકુમુદચન્દ્રા ધ્વાન્તવિધ્વંસચન્દ્રાઃ ।

કુમતનજ્ઞિનચન્દ્રાઃ કીર્તિચિમ્પ્યાતચન્દ્રાઃ,
મમદનનનચન્દ્રાઃ શ્રેયસે પાર્શ્વચન્દ્રાઃ ।

શ્રેયસે ધ્રાતૃચન્દ્રાઃ ॥૧॥

અક્ષરાર્થ:-શિશ્વરિન્દ્રા શિખરપર પ્રકાશ કરવામાં, સત્ત્વ વચનરૂપ સમુદ્રની જાદી કરવા માં, પુણ્યરૂપ કુમુદને ચિત્કિત કરવામાં, અમાનરૂપ અંધકારનો નાશ કરવામાં, કુમત રૂપ કમલનો સંદેશ કરવામાં, કીર્તિ પ્રસિદ્ધ કરવામાં, અને અત્યંત દર્શ હિતપત્ર કરવામાં, ચંદ્ર સરખા શ્રી પાર્શ્વચન્દ્રમુરિ અને શ્રી ધ્રાતૃચન્દ્રમુરિ કન્યાણ કરનાર શાસ્ત્રો !

શ્રી સદ્ગુરુ સ્તુતિઃ

(માલિની-છંદ.)

ઇદ્યગિરિચિન્દ્રાઃ મદનોંડમોધિચન્દ્રાઃ,

મુહુતામુદચન્દ્રા ધ્યાનચિધ્વંસચન્દ્રાઃ ।

કુમનનન્દિનચન્દ્રાઃ કીર્તિચિન્પાનચન્દ્રાઃ,

મદદતનનચન્દ્રાઃ શ્રેયમે પાર્શ્વચન્દ્રાઃ ।

શ્રેયમે આતુચન્દ્રાઃ ॥૨॥

અર્થસૂચક:-કૃષ્ણાચાર્ય શિખરવર પ્રકાશ કરવામાં, માતૃ વચનરૂપ મધુસૂત્રી જલ્દિ કરવામાં, પુષ્પવરૂપ કુમુદને વિકાસિત કરવામાં, અઘાનરૂપ અંબેકારનો નાશ કરવામાં, કુમલ રૂપ કમલનો મંડોલ કરવામાં, કીર્તિ પ્રસિદ્ધ કરવામાં, અને આત્મન દર્શન હિતપત્ર કરવામાં, મંદ સરખા શ્રી પાર્શ્વચન્દ્રમુરિ અને શ્રી આતુચન્દ્રમુરિ કલ્યાણ કરનાર થાઓ ।

श्री सद्गुरु स्तुतिः

(मालिनी-छंदः)

उदयनिखिलचन्द्राः मद्वचोऽप्योपिचन्द्राः,

सुहृत्सुहृद्दचन्द्रा ध्यातविध्वंसचन्द्राः ।

कुम्भतनयिनचन्द्राः कीर्तिविख्यातचन्द्राः,

प्रमदजननचन्द्राः श्रेयसे पार्ष्वचन्द्राः ।

श्रेयसे भ्रातृचन्द्राः ॥१॥

अक्षरार्थः—उदयायन विषयपर प्रकाश
करवाभां, मत्प वयनरूप ममदन्ती यदि करव.भा,
सुहृत्सुहृद् कुमुदने विकसित करवाभा, अज्ञानरूप
अभेकारेणो नाश करवाभां, कुम्भत रूप कुम्भतनो
मुंदाय करवाभां, कीर्ति प्रसिद्ध करवाभां, अने
आत्मन रूप उत्पन्न करवाभां, मंद सरभा
श्री पार्ष्वयन्दश्रुति अने श्री भ्रातृयन्दश्रुति
उत्पाद्य करवाभां माओ !